

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 42 ♦ ročník XI ♦ 2015

Martina Kulhavá-Jirčíková ilustrace ANDĚL

NA SLOVÍČKO SE SPISOVATELEM LUBOMÍREM MACHÁČKEM.

Známe se už od dob existence nakladatelství Kruh v Hradci Králové. Dokonce jsme spolu s jinými publikovali ve sborníku *Začátek* v roce 1973.

Co pro Tebe nakladatelství znamenalo a konkrétně spolupráce s jeho šéfredaktorem Janem Dvořákem?

Asi tušíš, co odpovím. I když mi knížky vycházely v řadě jiných nakladatelství, Kruh se stal pro mě nakladatelským stánkem kmenovým. To on mě uvedl do života. Samozřejmě Jan Dvořák v tom sehrál zásadní roli. Je nejen výborný spisovatel, ale též skvělý pedagog. Však také učil na vysoké škole. Dobře věděl, co to s člověkem může udělat, když ho někdo nekriticky chválí nebo

naopak zatratí. Pokud dával autorům „kapky“, nabízel je stravitelně, žádné cyanálí. A dokázal povzbudit. Párkrát se mi stalo, že svou řeč nad rukopisem, tváře se hororově, začínal: Mrzí mě to, chlapče, ale tentokrát tě musím pochválit. Uměl pojmenovat chyby začátečníka a nasměrovat ho do literárního kolbiště. Krátce řečeno, měl cit na to, jak objevit v autorovi talent, a patřičně se mu věnoval. A ještě jedna důležitá věc, ta spolupráce byla také o povědomí generačních souputníků, autorů, s nimiž se na literárním poli i nadále rád setkávám.

Přiznám se, že jsem byl na každou Tvoji knihu velice zvědavý a tohle platilo i pro sbírku povídek *Zelené vdovy*. Potěšila mě a jsem přesvědčen, že bude všeobecně příznivě přijata. Ledacos naznačuje, že vznikala delší časové období. Prozradíš nám něco o jejím zrodu?

Některé z povídek v knize sice sahají do padesátých a šedesátkých let minulého století, ale v zásadě jde o vzpomínky, tedy o časový posun do doby, kdy člověk teprve vrstul do světa dospělých, kdy poznával okolí kolem sebe, své vzory i své konkurenty, kdy se poprvé zamiloval (třeba i do literatury) a myslel, že sílu té lásky snad ani nestráví. Každý si tím prošel a většinou každý po svém. Já byl jako dítě zavalitý cvalda, mazel. Recitoval jsem Seiferta tak jímavě, že můj přednes vhněl některým učitelkám slzy do očí. Na gymnáziu jsem byl průměr, ale čeština mě bavila, hlavně literatura. Do školního časopisu jsem napsal pár básniček a kafkovsky „laděných“ povídek. Nevalných. Ten přetlak dát světu o sobě vědět

byl ovšem obrovský. Zelené vdovy jsem psal už z pozice „zkušeného“ muže. Tím vůbec nechci říct, že energie, která z člověka prýští v sedmnácti, je něco zavrženíhodného, kéž bych dnes měl tolik nápadů, mnohdy samozřejmě scestných. Ale bez toho zanícení by nic nového nevzniklo. Možná někde tady bych hledal motivy povídek z „minulosti“. Má paměť je především pocitová. Zelené vdovy vznikaly v průběhu uplynulých tří let. Titulní povídku sbírky spustila fotka nahých (a pohledných) žen v novinách. Nenapsal jsem ji hned, ten obrázek, který souvisel s rekonstrukcí sadů a s kácením stromů (nebo se alespoň tak tvářil), mi nějakou dobu ležel v hlavě a vzbuzoval pochybnosti. Opravdu jim jde o přírodu, říkáš jsem si, nebo čtu něco jiného, co se za přízní k přírodě (nahé tělo tam koneckonců také patří) a zeleni skrývá? Ten oříšek jsem nerozloussl, jako podnět k úvahám však fungoval. A co se týká „zelených vdov“, se ženami z příměstských satelitů a s jejich ukotvením v novém prostředí jsem se ve své praxi v poradně setkával. I o nich je v knize řeč. Jako klíčovou povídku sbírky ovšem vidím prózu Prostor k pronajmutí, která vyšla i s esejí v literární ročence Tahy. Povídka je o podzimu života a jeho plodech.

Píšeš i detektivní povídky, které vycházejí převážně v časopisu Jedním dechem. Možná mi některá unikla, ale z toho, co jsem přečetl, předpokládám, že Ti ani v tomhle žánru nejde pouze o samotné vyličení napínavého příběhu. Máš v tomhle ohledu nějaký záměr?

Patrně všichni znáte výrok I. P. Čechova, volně tlumočeno, že když se v povídce mluví o pušce, která visí na stěně, z této pušky má někdo vystřelit. Poučený čtenář namítne, že v postmoderně to už dávno neplatí. Fanda detektivek oponuje, že žánrová próza má jistá pravidla, která čtenář očekává a pokud nejsou naplněna, detektivku odkládá se zklamáním. Stavbu novely s motivem tajemství (co jiného je zápletka v detektivce) analyzoval na příkladu povídek A. C. Doylea už Viktor Šklovskij ve své Teorii prózy, nad detektivkou se zamýšlela řada autorů, průkopníkem byl E. A. Poe. Já čtu rád povídky a romány Raymonda Chandlera nejen pro ty drsné příběhy, které čtenářům nabízí, ale zejména pro styl vyprávění a barvitost vidění světa. Jeho neuplatitelný hrdina Phil Marlowe dokazuje, že autorova fantazie je schopna zrcadlit obrazy pravdivější než je realita sama. I když je rozklíčování záhad primárním úkolem děl s krimi tematikou, očekávám od detektivek víc. Jejich hrdinové nějak mluví, nějak se oblékají, někde žijí a mají, nebo nemají, svá různá trápení a morální zásady. A právě toto všechno vytváří onu věrohodnost příběhu, který chce čtenář nebo divák konzumovat. A jestli mám při psaní nějaký záměr? Rozhodně nechci nikoho nabádat k nekalostem či naopak vychovávat. Jednoduše řečeno: mám snahu napsat smysluplný příběh a jeho vyprávěním pobavit sebe i čtenáře. Mám rád vypravěče, nikoli žvanily. Ale příznávám, že nejsem specialista na psaní detektivních příběhů, jsou zkušenější

autoři. Ostatně dnes už jsou klasické detektivky v menšině, bohužel. Má představa čtenáře detektivek: Sednout si do fotelu, nalít do sklenky whisky, zapálit dýmku a otevřít Vraždy v Midsomeru. To by bylo počteníčko! Náš trh zaplavily thrillery, dobré i špatné, a to platí i o tzv. „severské detektivce“. Je to dáno stylem života společnosti, jejími změnami, informačními toky, globalizací, penězi.

Čím je tedy charakteristická Tvá tvorba? Recenzenti i čtenáři většinou mluví o psychologických prózách...

Dílo je autorem tvořeno s jistým záměrem. Když je hotové, může být recenzenty a čtenáři interpretováno z různých úhlů pohledu. Někdo v něm může najít i to, co tam autor nikdy nedal. I Tobě se pravděpodobně stalo, že se Tě čtenář zeptal: Jak jsi to vlastně myslel, rozuměl jsem té pointě dobře? I když se člověk brání profesionální deformaci, nemohu odpřisáhnout, že se v mých prózách některé situace z praxe, kdy jsem pracoval jako vztahový poradce, neobjeví. Čili okolí má na jedince vliv. Samozřejmě v tom hraje roli i osobnost autora, a to podstatnou. Tím chci naznačit, že vždy záleží na tom, jak člověk vnímá svět a jak s ním komunikuje. Po škole jsem pět let pracoval v ústavu nápravné výchovy, poté řadu let v pedagogicko-psychologické poradně a od roku 1990 až do důchodu v poradně pro rodinu a partnerské vztahy. Ale všechno je stejně trochu složitější. Některé „kauzy“ tě minou, jiné popostrčí a další zcela pohltí. Autor dává do své tvorby zpravidla víc svého, než je ta pověstná realita kolem nás, nasazuje a odhaluje sám sebe, přetavuje ve své fantazii to, co ho „zasáhlo“. A je jedno, jestli jde o humor nebo tragédii. Jinak lze ztěžít mluvit o kumštu.

Uchýlím se k obvyklé otázce na závěr. Čím nás hodláš potěšit a překvapit příští rok?

Moc bych si přál, abych překvapil sám sebe a dodělal rozepsané či rozmyšlené věci. Pak snad překvapím i čtenáře. Ale hovořit o tom, co chci, je velmi ošidné. Plány jsou jedna věc a realita druhá. Už neplánuji. Raději píši.

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek

- **Kariérní řády jsou nesmysl. Lidé mají dobře pracovat, nikoli dělat kariéru.**
- **V rámci rovnoprávnosti vyplují na moře bitevní lodě výlučně s ženskou posádkou. Výjimku může tvořit pouze kuchař.**

AFORISMY – František Uher

NIC NOVÉHO

LUBOMÍR MACHÁČEK

Jonáš Jíra sešel z mostku přes řeku, kterým stavaři překlenuli Chrudimku Na Špici. Zamířil do města. Trochu ho pobolívala hlava, možná od očí. Doma si před procházkou uvařil čaj a teď ho přepadlo nutkání, nic nového pro muže v jeho letech. Nezbyvalo než se stavit v restauraci schované v enklávě městské zeleně.

„Budete si přát?“ zastoupil mu cestu pikolík, když vyšel ze záchodků.

„Jen jsem si odskočil, ale přát si budu,“ uchýlil se do předzahrádky. „Máte meduňkový čaj?“

„Bohužel, pane,“ zaváhal pikolík, „ale máme jiné čaje: černé, zlaté, zelené i ovocné...“. Jonáš Jíra si tedy v onom vysmahlém nedělním čase objednal pivo, ale sotva stačil vydýchnout, přisedl si k němu chlápek, jehož močový měchýř byl nepochybně již několika pivy obtěžkán. Měl krhavé oči a tvář vytahanou fusekli.

„Můžu, doktore? Jste to vy?“

„Nejsem,“ řekl Jonáš Jíra.

„Vy se na mě napamatujete?“

„V tantrickém sexu nejsem odborník. Bohužel. Nebo bohudík? Ale jo, pama-tuju, zbožiznalec XY.“

„Vystupoval jsem tenkrát jako anonym. Styděl jsem se, chápete? Pořád jsme to s manželkou lepili, lepili, ale už jsem rozvedený.“

„Tak vám gratuluji,“ odvětil Jonáš Jíra, a když k němu dorazilo čerstvé pivo, hned ho zaplatil. Hodlal ho vypít a zmizet. Se svými klienty na ulici nerad roz-právěl, takové hovory nejednou sloužily leda k pobavení okolí. Jak se ten anonym jenom jmenoval? vrtalo Jírovi hlavou. „Samuel Halaník!“ konečně si vzpomněl.

Chlapík přikývl a zabřebentil: „Mámě se má družka nelíbila. Nerozuměly si. Julina byla trochu nepořádná... a pak, hodně času jsme trávili v posteli. Dělalala to radši než mytí nádobí. Víte, ty mystické extáze... něco na nich bylo,“ cinkl svou sklenicí o sklo Jonáše Jíry. „A co vy?“

„Orgasmus síly tornáda? Touha všech obdařených?“

„No vidíte, máte dobrou paměť. Říkal jsem si, že bych se rád za vámi vypravil.“

„Radši ne, jsem drahej,“ řekl Jonáš Jíra, dorazil pivo a raději se zvedl.

„Moment, doktore, to mně nemůžete udělat.“ Halaník stáhl Jonáše Jíru zpět na místo a náplava smutku v jeho tváři napovídala, že jestli doktor teď odejde, nedopadne pro Samuela Halaníka tehle den dobře.

„Tak to vyklopte.“

„Mám problém s mámou a nevím, jestli to není taky můj problém,“ začal své vyprávění Halaník. „Já ji nenávidím,“ řekl začerstva, aby bylo jasno.

***

Do příběhů vstupují hojně city, vplouvají do nich často bez zábrán, vyživují fabuli, pokud se autor nechce držet holých faktů. A věřte, že zbožiznalec Samuel Halaník dokázal ve svém vyprávění obojí. Naložil na doktora za ty dvě hodiny, co spolu seděli, takovou várku emocí, ryzích i sraček, že se Jonáš Jíra na cestě domů pod ní málem hrbil.

A spěchal.

„Víš, že se mně po tobě stýská, když tady nejsi,“ pohlédla na syna vyčítavě Hermína Jírová, sotva dorazil. Omluvil se za zpoždění, udělal jí kávu, ohřál v mikrovlnce jídlo a nakrmil ji.

Za poslední léta se rozhovory mezi synem a matkou omezovaly na zprávy o počasí, na to, kde se udál kdejaký karambol a třeba i to, že se narodila paterčata. Nebo že fenka měla deset mládat, to paní Jírovou dojímallo až k slzám, ale každá další neplánovaná věta, která k ní dolétla z ulice, ji nějakým způsobem ohrožovala. Chci umřít v klidu, říkala.

„Tak povídej, kde ses toulal. Zapomínáš na mámu,“ vyčítala mu a on rozeklaným hlasem spustil, i když se cestou zaříkaval, že domů přinese jen dobré zprávy. S hrůzou zjistil, že v něm Hanalík otevřel ránu, kterou marně vytěšňoval z hlavy. Přesněji řečeno, nechával ji vyhnít.

Možná to nebyla ta nejvhodnější chvíle, kdy měl zbožiznalcův problém prezentovat, nicméně Jonáš Jíra si byl téměř jist, že pokud to neudělá teď, pokročilý věk Hermíny Jírové v tom sehraje roli uplaceného sudího a on, její syn, bude s sebou vláčet onen příběh čím dál obtížněji, až ho nakonec neunese.

Zapředl tedy hovor o tom, že potkal svého klienta, s nímž kdysi řešil manželskou krizi. O tantrickém sexu dvojice se pochopitelně nezmínil, nepovažoval to teď za důležité. Zato zdůraznil, že když měla stará paní na kahánku, jako pobožná se nechala pomazat, přičemž na smrtelném loži synovi sdělila, že není její. Vlastně je její, ale zatajila mu, že si ho s manželem osvojili. Tenkrát to nebylo jako teď, jedno dítě s tímhle, druhé s támhle tím a třetí třeba s Luciferem, všechno mělo svůj řád, dobro a zlo šlo pojmenovat, černé bylo černé a bílé bílé, prostě se to neříkalo a nejedni rodiče si odnesli tajemství o své neplodnosti a následném dobrém skutku až do hrobu.

„Co je nového?“ zeptala se naléhavěji Hermína Jírová, jako by ji už tahle story začala unavovat.

Než ji stačil odpustit, tak mu umřela, chtěl vykřiknout Jonáš, ale namísto toho pohládl matku zjihlýma očima. Pod hlavou měla velký polštář, který jí pravidelně natřásal. V mládí její činy téměř božsky adoroval, co ta všechno dokázala, zatímco teď si pro ni musí ob den vymýšlet obskurní zkazky jako autor bulváru, aby napojil stařeninu žízeň po životě.

„Nic, nic není nového, a dobře tak.“

Jonáš Jíra svého času uvažoval, že ze starého domu, v němž se narodil, odejde, radši si vezme úvěr a někde na kraji města mu firma postaví nový, však ze svého doktorského platu nebude problém půjčku splácet, ale pak mu náhle zemřel otec a on odmítl rodinné hnízdo opustit, aby se mohl o matku postarat.

„Nelži. Co je nového!“

Teď ne, ještě ne.

„Není to jedno?“ opáčil zemdleně, přidušen stále stejným dotazem, na nějž nenalézal uspokojivou odpověď, neboť se několikrát za den opakoval.

„Kdybych umřela,“ vyslala nedávno k synovi to neodkladné poselství, opojená opuchlými představami, které jí přihrávala noc a ony ji unášely někam na druhý břeh řeky Léthé, „mám v krabici na dopisy čtyřicet tisíc na pohřeb. Podívej se tam,“ pobídla ho. Došel ke skříni, objevil krabici od bot, na jejímž dně skutečně leželo pod štosem fotografií čtyřicet tisíc korun, a když ji ujistil, že tam ty peníze jsou, zavřela klidně oči. Peníze tam nechal, zato, unášen zvědavostí, prohrábl zásobárnu matčiných fotografií, tu minulost, kterou si každý s sebou neseme. A v tom probírání obrázků pak narazil na ohmatanou obálku se dvěma snímky uvnitř. Působila jak černá ovce v nepřehledném stádu oveček, jak zpráva z nebes. Sotva z ní fotografie vyňal, cítil, že ho zaplavuje divný pocit. Plíživě, neznatelně jako kdysi, když se v rodinné poště objevil první anonym.

Něco podobného musel zažít zbožíznalec Samuel, když mu matka na smrtelném loži sdělovala, že není její, ale ve skutečnosti vlastně je. Pod tíhou takové překvapivé informace se mozek dusí, otvírá v člověku cosi, co se jen těžko odmítá, ale ještě obtížněji přijímá.

Co Jonáše Jíru tak zaujalo?

Na fotce byl důstojník Wehrmachtu s Hermínou, jeho matkou. Za nimi, zavěšená na cihlový sloupek předzahrádky, visela červená vlajka s černou svastikou. Snímek byl černobílý, Jonáš ty barvy a symboly na vlajce i tak viděl zcela zřetelně. Vyžíraly mu mozkové závity, až se zapotil. Ač onu dobu nezažil, cítil, že je její součástí. Dýchal její vzduch, vnímal její atmosféru.

Tak jak to tedy tenkrát vlastně bylo? *Pamatuješ, Liebling?* stálo na rubu fotografie. O čem ten snímek hovoří? O úletu, přátelství či dokonce o lásce? Je třeba rozbourat stavbu katedrály a změnit cesty a pěšinky, kterými jsme se ubírali? Nevěděl. Toužil po smíření, a přece nedokázal tu otázku matce nepoložit.

„Ptala ses, co je nového? Našel jsem v zažloutlé obálce dvě fotografie!“ vyhrkl s přemáháním téměř nasupeně, protože věděl, že střepy prošlých let dávno nahlodil čas a sotva z nich někdo složí džbán, ze kterého se dá pít voda. Přesto jakási síla, které neuměl vzdorovat, mu vedla ruku a on položil snímek s miláčkem na deku před matku. Hermína Jírová se s heknutím nadzvedla, a aniž, poloslepá, požádala o brýle, svezla se zpátky na polštář. „Pamatuješ?“ nešetřil ji Jonáš.

„Už si nepamatuju ani na jeho jméno. Walter?“ zamyslela se matka a vše nasvědčovalo tomu, že na toto téma už nepromluví, ale pak si to přece jen rozmyslela a poznamenala, že když Němci obsadili město, důstojníci Wehrmachtu nemohli spát s mužstvem, a tak hledali ubytování, kde se dalo. „Bydlel u nás pár měsíců... Měl svůj pokoj.“

„Měl svůj pokoj a vás bylo pět ve světnici...“

„Mimořádně, synku, narodil ses až po válce,“ dodala Hermína Jírová vzhledem ke svému zastřenému rozumu docela jasnozřivě.

„Právě. A tahle fotka?!“ nabídl jí druhý snímek a chvíli ho nechal matce viset před očima.

„Co na ní je? Přečti to,“ pobídla syna.

„*Serjoža vzpomíná*,“ slabikoval text z odvrácené strany fotografie. „Tenhle patřil k jiné armádě, k té vítězné. Přehodil přes tebe kalhoty? Proboha! “ dostával se do varu.

Urazila se, nebo alespoň dělala, že se urazila. Na okamžik zavřela oči, a když je znovu pootevřela, bylo patrné, že rozhovor na tohle téma ji zneklidňuje.

„Bylo jich několik,“ odvětila sotva slyšitelně. „Neptali se mě,“ řekla vyhybavě.

„Neptali...“ opakoval po ní.

Skoro jako by Jonáše Jíru nezajímalo jen konkrétní čas uložený ve fotografiích, ale zmarnění z útržků uplynulých let, které nám prošly životem. Jemu, Hermíně, nejbližším. V matčině odpovědi mu cosi chybělo, zároveň však cítil, že něco pokazil, definitivně a navždy.

A ten rozporuplný pocit ho neopouštěl, ani když fotky Waltera a Serjoži vzal, přerhl vejpl a hodil do koše.

(Povídka je ze sbírky *Zelené vdovy*, která vyšla v nakladatelství Pavel Mervart v Červeném Kostelci)

PŘEMYSL KREJČÍK

SUNDÁŠ SI ŠATY

a kapičky vody jak doteky štětce
impresionalisty
pohladí po kůži
ze které ses nesvlékla

HODINU PŘED ZAVÍRAČKOU

otevřeli láhev vína
Tokaj
a ještě chvílku tokat budou

LEDOVÝ SLUNCE

a guma líbá asfalt
táhneme rájem

VŠICHNI MAJÍ KARTY ROZDANÉ

do páru
jen já ztratil balíček
a v kapse zbyl černý kluk

VE TŘETÍM PATŘE
secesní špičky
klečat s prstenem
na mostu z kovu pověsit
zámky
a klíče naházet do Seiny
jsem nestihl

(Básně jsou ze sbírky Křehké nepřenašet, vydalo nakladatelství Pavel Mervart
v Červeném Kostelci)

DOVOLENÁ

ŠTĚPÁNKA SAADOUNI

Už dlouho si přál prožít dovolenou na vesnici, tím správně provinčním způsobem. Ráno vyrazit na houby, navečer na ryby, mezitím zajít na pivo do hospody, poslouchat tlachání venkovských strejců a zkusit si s nimi zahrát i partičku mariáše.

Blbě a buranské! Jako kdyby slyšel Květu. Ta si nedovedla představit dovolenou bez záhonu plážových slunečníků a nákupní razie v tržnicích a bez bydlení a stravy pouze v nejlepším hotelu. On sám prudké slunce nenáviděl. Pod slunečníkem se nudil, spálená kůže ho štípala a hatmatilce hotelových hostů většinou nerozuměl.

A tak se letos s Květou kvůli dovolené pohádali. Hotel v Řecku, který vybrala ona, byl drahý a nudný už na první pohled. On poprvé odmítl odjet.

„Víš co, tak si jeď, kam chceš,“ vyštěkla Květa a praštila dveřmi. Den před odletem balila kufry, pěkně pomalu, jako kdyby čekala, že si to rozmyslí.

Nerozmyslel. Měl už vybráno. Ta chalupa se mu líbila. Roubené stavení mezi skalnatými kopcí. Přesně tak si pořádnou chalupu představoval. Les coby kamenem dohodil, z okna výhled přímo na rybník.

Pes mu vyběhl naproti. Byl malý, chlupatý, ušmudlaný a ošklivý. V kuchyni byla jenom Holka. Ani se nenamáhala pozdravit a vyndat krajíc z pusu. Byla malá, hubená a zrzavá. Něčím se tomu psovi podobala. Jen oči měla žluté jako číhavá lasička.

„Babička je doma?“

„Za chvíli přijde,“ zakuňkala.

Všiml si, že k tomu všemu neštěstí, co ji potkalo, má ještě křivé zuby.

Bytné mělo být asi šedesát, ale vypadala nejméně o deset let mladší. Stříbrný přeliv, přesně padnoucí tričko a sportovní kalhoty, žádná vesnická babka v šatové

zástěře, zapadající do jeho představ o správně buranské dovolené. Na okamžik měl pocit, jako kdyby ho podvedli.

Když vlácel kufry nahoru do podkroví, Holka ho celou dobu pozorovala pohledem zvědavé lasičky.

Odpoledne ji potkal znovu. Předstírala, že čte. Nemohlo jí být víc než třináct. Když si všimla, že si ji prohlíží, sklapla knihu a odporoučela se. Ušmudlaný pes se jí pletl pod nohy. Teprve teď si všiml, jak je strašně hubená. Nejspíš se za to styděla a začínala se hrbít.

„Ošklivka,“ pomyslel si soucitně. Květa byla kočka už na školní fotografii. Možná se měl přece jen nechat přemluvit...

Oknem bylo vidět k rybníku. Děti se trousily k vodě ze všech stran. Holka seděla stranou za křovím, čokl vedle ní. Léto začínalo.

Nemohl si nevšimnout. Stranila se ostatních, usazená za křovím jako vzteklý hříbek. V dlouhých kalhotách a tričku. Nejspíš se styděla svléknout do plavek. S její postavičkou se nebylo čemu divit.

Voda byla hluboká, pod hladinou přímo cítil kapří hřbety. Bylo tu ticho a klid, jenom ta Holka kdyby šla jinam. Cítil, jak ho znervózňuje. Už věděl, že bytná je její babička. „Nebude to mít v životě lehké,“ pomyslel si soucitně. Hubená, malá, zrzavá, křivozubá. Trochu moc neštěstí najednou. Vyroste z ní nejspíš stará panna, kyselá a závistivá, nebo chudinka, která se bude chlapům podbízet, služka v kombinaci s rohožkou.

To Květa s muži mávala, dávala jim najevo, že mohou být vděční za to, že jí směji sloužit. Začalo mu být Holky líto. Zvlášť když zjistil, že se jí vesnické děti straní. Snad proto si možná začal hrát na velkého kamaráda. Přál si, aby mu ukázala, kam domorodci chodí na houby a kam na nákup. Dělal jí viditelně radost kolem něho pobíhat. „Chudinka,“ pomyslel si hořce se shovívavostí dokonalých k těm méně podařeným. Strpěl i její věčné tlachání o ničem. K té své ošklivosti byla navíc bohužel hloupá a jednoduchá. Uvědomil si, že ji pomalu ale jistě začíná nesnášet.

Ovšem v očích bytné výrazně stoupl. Začala ho zvát na večere, ráno mu připravila snídani, aniž požádala o příplatek. Strava totiž v ceně nebyla.

„Víte, ona to nemá lehký,“ vysvětlovala, jako kdyby se za vnučku omlouvala. Už věděl, že ve vsi žádné kamarády nemá, rodiče se rozvedli.

„Zeťák se na vesnici nudil. Tak si našel ženskou. Tlačila na něho, ať se rozvede. Vnučka vyváděla jak pominutá, strašně na tátovi visela. Nevěděl nejspíš kudy kam, tak jednoho dne zmizel a už se neukázal. Dcera se podruhé vdala, chtěla si vzít holku k sobě, ale neklapalo to.“

Musel ji v duchu obdivovat. Bylo jí už přes šedesát, dávno mohla mít svůj klid. Místo toho pronajímá vlastní chalupu, aby uživila sebe a svoji obtížnou vnučku, které sem rozhodně nepříjel dělat náhradního tátu.

Obtížná, to bylo to pravé slovo. Byla protivná tím, jak si na jeho přízeň činila stále větší nárok. Přitom jí nebylo co vyčítat. Ochetná až příliš. Každý den kytky na stole, talířek cukroví, podlaha jako sklo a ten její vyčkávavý pohled s jedinou otázkou, co ještě potřebuješ. Začalo mu být trapně. Den za dnem ani chvilka samoty. Jen na záchodě a v koupelně, kde se raději zamykal na dva západy. Byla všude. Narážel na ni na každém kroku. Všude viděl její vyhublou postavu a oči bez řas. Jen jednou ji zkusil odehnat. Šlehla po něm pohledem vzteké lasičky. Tehdy pochopil, že udělal hroznou chybu. Z dobré vůle se stala samozřejmost, a co víc, skoro povinnost. Začal vážně uvažovat o tom, že odjede.

Nesnášel ji. V jeho přítomnosti se mu bezostyšně hrabala ve věcech. Našla Květinu fotografii a utrousila nahlas několik poznámek, jaké by od tak malé holky nečekal.

„To snad přeháníš,“ napomenul ji. Oči bez řas byly v té chvíli studené, zlé, číhavé, až ho zamrazilo.

„Kdepak, ty nebudeš chudinka,“ uvědomil si, „ale sobecká zlá lasice, záludná, mstivá, krvelačná.“

V té chvíli se pevně rozhodl, že odjede. Večer nemohl dlouho usnout. Zdálo se mu, že za dveřmi někdo tiše přešlapuje a funí. „To bude ten její čokl,“ pomyslel si s odpořem, „nebo že by snad...? To proboha ne.“

Probudil se kolem půlnoci. Do pokoje svítil měsíc. Vzpomněl si na Květu, která se touhle dobou někde v Řecku určitě dobře baví, a poprvé upřímně litoval, že nejel s ní. Vesnická idyla se mu zprotivila jednou provždy.

Zapálil si cigaretu a vyhlédl z okna. Vtom ho uviděl. V měsíčním světle byla šedivá psí srst skoro bílá. Sděl na zemi jako přibitý a zíral do okna. V jednu chvíli se mu zdálo, jako kdyby tam pes nebyl sám. Jako by ve tmě zahlédl slídivé oči lasičky. Po zádech mu přeběhl mráz. Vztekle okno přibouchl. V té chvíli se definitivně rozhodl. Odjede hned ráno.

Zase ho předběhla. Byla už viditelně po snídani, zatímco ta jeho stydla na stole. „Babička šla na nákup,“ informovala ho hned mezi dveřmi, jako kdyby tušila, nač se bude ptát.

„Tak na ni počkám, musíme se vyrovnat, jedu domů.“

Zaskočilo ji to. Hubená tvářička zbledla, oči vztekle svítily.

„To nemůžeš!“

„Prosím?“ Zdálo se mu, že špatně slyšel. To nebyla prosba, ale rozkaz.

„To nemůžeš, za tři dny mám narozeniny. Mám narozeniny, musíš je oslavit se mnou.“

Narůstal v něm vztek. „Podívej, děvenko, já byl možná chvíli tvůj skoro kamarád, ale ne žádný majetek. Koukám, že se neumíš chovat. Když budu chtít jet domů, tak pojedou a ty mi do toho nebudeš mluvit.“

Začala nakrabovat. Vzteklé rozkazy vystřídal brek. „Já jsem to tak nemyslela. Já... řekla jsem holkám, že seš můj kamarád z Prahy, žeš přijel na moje narozeniny, že je oslavíme spolu...“

Zase cítil lítost a měl proto na sebe vztek. Může si za všechno sám. Holka se na něj upnula, stejně jako na ni ten její pes. Nejspíš bude trochu vyšinutá. Není divu, je sama, nemá kamarády. Vlastní rodiče se na ni vykašlali...

Nakonec kapituloval. „Tak dobře, oslavíme ty tvoje narozeniny spolu, ale přestaneš se chovat jako poděs. Uvědom si, že já potřebuju taky svoje soukromí.“

Horlivě příkyvovala, s očima upřenýma k zemi. Chvilí to vypadalo, jako kdyby se potutelně usmívala.

Věděl, že tohle kolo na celé čáře prohrál. Lítost ho ale brzy přešla. Když večer vstoupil do pokoje, zdálo se mu, jako kdyby se mu zase někdo přehraboval ve věcech. Peněženku měl pod polštářem, byla tam, i peníze, ale Květina fotografie zmizela. Našel ji až v koši roztrhanou na kousky. Předtím jí ale kdosi pro jistotu vypíchl oči špendlíkem a přimaloval obří knír. V té chvíli ho definitivně přešla lítost i soucit. „Spratek mizerná,“ zaklel a vyběhl ven. Věděl, kde ji najde.

Křčila se u rybníka za keřem. Pes pobíhal kolem. Viděla ho už z dálky, jak se k ní žene, ale ani ji nenapadlo utíkat.

„Kdo ti dovolil hrabat se mi ve věcech?“

„Nikde jsem se nehrabala,“ odsekla tiše. Očka bez řas jí přitom posměšně světélkovala.

„Nelži, co ti ta fotografie udělala?“

„Jaká fotografie?“ opáčila klidně. Teď se mu dívala přímo do očí, posměšně a drze.

Chytil ji za ten její hubený pařátek a začal s ní třást. „Tak ty nevíš? Co si to dovoluješ! Kdo si myslíš, že seš, podívej se na sebe, ty zmetku škaredá!“

Vytrhla se mu, uskočila a vyplázla na něho jazyk. Možná stačila i plivnout jako zlá vzteklá lasice. Čokl se mu sápal po nohavici. Ohnal se po něm, nejspíš ho kopl, protože pes krátce zavyl.

Sledoval, jak to malé vzteklé zlo mizí v šeru a pes s ním. Seděl na hrázi až do tmy. Kouřil jednu cigaretu za druhou, rozhodnutý odjet za každou cenu, třeba hned.

Svítilo se jen v kuchyni. Bytná na něho čekala. Obdivoval ji, jak může být i v tuhle hodinu ještě tak elegantní a upravená.

„Vnučka mi před chvílí řekla, že jste ji u rybníka obtěžoval, a nebylo to poprvé.“

„Já?“ vyhrkl, až mu zaskočilo a na čele vyrazil studený pot, „já přece...“

„Víte,“ zarazila ho v půli věty, „ona je trochu zvláštní, řekla bych trochu svízelné dítě. Je strašně opuštěná. Rodiče ji opustili, když je nejvíc potřebovala, nemá kamarády. Děti se jí vyhýbají. Je strašně sama, proto je tak přecitlivělá. Někdy mi připadá, že je na tom stejně jako ten její pes. Našla ho jako štěně v popelnici. Vy jste měl snahu se jí věnovat, ale ona si to zřejmě špatně vysvětlila. Nechci,

abyste se na ni zlobil, ona není zlá, jen strašně nešťastná. Já vím, že si to všechno vymyslela. Myslím, že bude líp, když pojedete domů...“

Nevěděl, co na to odpovědět. Byl v pokušení jí sdělit pěkně od plic, že její milovaná vnučka není žádná chudinka, ale spíš pěkná mrcha. Nakonec si to rozmyslel. Všiml si, že i přes vrstvu líčidel a moderní účes je tahle žena utrápená, stará, s obtížným břemenem na krku, které si navíc vybrala sama a dobrovolně. Poděkoval, i když vlastně nevěděl zač, a šel spát. Cítil se trapně a věděl, že stejně celou noc neusne.

Ráno se probudil s nepříjemným tlakem kolem žaludku a s bolestí hlavy. Možná za to mohla ta spousta cigaret. V kuchyni byla jen bytná. Když uviděla kufr, viditelně se jí ulevilo.

„Odjízdim,“ prohlásil rázně. „Na vnučku se nezlobte. Je to moje vina, nedošlo mi, že už to není žádná malá holka.“

S překotnou ochotou ji vysázel na stůl dvě tisícovky a ještě pětistovku přidal. Přál si být co nejdřív odtud.

„To nechte vnučce, něco jí za to kupte, když má pozítí ty narozeniny.“

Pečlivě složila bankovky napůl a zastrčila do kapsy u blůzy. Tvářila se přitom trochu překvapeně.

„Ale ona v létě žádné narozeniny nemá.“

Jakmile za ním zapadly dveře, s úlevou si oddechl. Holku nebylo nikde vidět. Vypadalo to na bouřku, doufal jen, že cestou na nádraží nezačne pršet.

Narazil na ni v úvoze. Seděla na kameni a vypadala jako hromádka neštěstí. Nejraději by se obrátil a šel jinudy, ale nebylo kam. Zkrotla, opravdu byla smutná. Oči lasičky měla uslzené a na špičatých kolenou šmouhy.

„Zlobíš se na mě?“

„Ale ne,“ mávl rukou. Je to přece jen malá holka. „Jednou se tomu budeš smát.“

„Ztratil se mi pes. Vlezl někam do stráně. Slyšela jsem ho štěkat, ale nemůžu ho najít. Pomůžeš mi?“

Až teď si všiml, že čokla není nikde vidět. Ta holka na něm lpí a do odjezdu vlaku stejně zbývaly ještě dvě hodiny.

„Tak mi to ukaž, kde to je?“

„Vlezl někam tam,“ škytla a ukázala do stráně.

Uvědomil si, že v místním turistickém průvodci četl, že tady před válkou měli v okolních skalnatých kopcích úkryt henleinovci, kteří odtud do Čech pašovali soukmenovcům zbraně. Po válce se v kopcích skrývaly zbytky německých oddílů a armáda měla co dělat, aby je z těch děr vypudila.

Psí štěkot zněl odněkud zevnitř. Spolkla ho tma. Litoval, že si nevzal baterku. Táhlo tady vlhko. Po pár krocích narazil na něco, co vypadalo jako trám. Pro-

klínal holku i jejího čokla. Měl se na ně vykašlat a jít svou cestou. Slyšel štěkot, ale neviděl nic.

Najednou za ním cosi bouchlo, jako když zapadnou dveře. Ujely mu nohy, klouzal a padal, než narazil na dno. Tma byla jak v pytli. Na zádech mu vyskočil studený pot. V kapse nahmatal zapalovač. Když se mu konečně podařilo škrtnout, zjistil, že je v pěkném maléru, ze kterého se jen tak nedostane.

Vypadalo to na bouřku. Po lesní cestě běžel špinavý pes, holka za ním poskakovala a na úzkých rtech měla škodolibý úsměv. Ten nafoukaný městský manekýn byl darebák. Stejně jako táta, co si usmyslel, že od ní uteče jen tak s úplně cizí ženskou.

MARTIN VÍDĚNSKÝ

NA TRIPU BEZ TRIPU NĚKDY STAČÍ MÁLO

Z oprýskaného kýblu
vysypal hromadu
disharmonického
hluku

Chvilku se v tom
přehraboval,
vše zpřeházal,
pospojoval

a výsledný
strhující mix
rozbil tmu
a v mžiku
mne vystřelil
do vzrušujícího
psychedelického
bezčasí.

Celej natěšenej
jsem si objednal
své oblíbené
speciální
polotmavé
ale zasněná
paní výčepní
mi natočila
pouze obyčejnou
plzeň.

Asi se už
taky na něco
moc těšila.
Možná už jen
vzpomínala.

Každopádně,
stačilo málo
a bylo
po radosti.

ZMATENÁ VČELA

Jsem obyčejný
vlakvedoucí
a nejsem, prosím
vševědoucí

Nevím odkud,
vím jen v kolik,
nevím kudy,
nevím kam.

Z autobusu
k autobusu
v době výluk
klopýtám.

NA TAJŇAČKU

Než vítr rozfouká černé peří
a než déšť uhasí ohniště,
odejdu po špičkách od tvých dveří
a budu se těšit na příště.

NEPORAZITELNÝ

Koncert Marka Lanegana v Lucerna Music Baru

Temnota halila strnulou postavu
zastřený baryton uhranul celý sál.
Pamlsky pro uši sypané z rukávu
Šedivý starý vlk jak havran krákorál.

UTRACENÉ DĚDICTVÍ

VÁCLAV FRANC

Drolící se hručky hnědozemě přepadávaly přes okraj výkopu, jako by nechtěly opustit svoje dřívější bydliště, jako by znemožňovaly Toníkovi rozcvičku s rýčem. Ostří nástroje na mžik vystrčilo růžky do trávy, aby se opět zabořilo do vyprahlé země.

„Čerte, dej pokoj!“ Čtyřnohý kamarád se motal kolem nohou. Podrážka polobotek přitlačila vši silou na hranu rýče, ale tmavé dno jámy dělalo drahoty.

„Ještě by to pár čísel do země chtělo,“ uslyšel svůj hlas a připadalo mu, jako by jej oslovil táta. Určitě by použil plísňivých slov, že nevykopal pořádnou jámu, ale Toník nemohl tušit, že do dědických povinností spadá taková nepříjemnost. Kdyby mu v hájovně aspoň něco naznačili do sluchátka telefonu, vzal by si starší kalhoty a plátěnky, ale teď, v černém obleku a tmavých lakýrkách, by se vyjímal víc na lesklých parketách zaplněných sálů než na pusté zahradě.

Čert svým dlouhým ocasem nepřestával šmejdit po zahradě. Svého nového pána poznal již u vrzajících vrátek a samou radostí mu div neoznačkoval nohavici kalhot dávno vyšlých z módy. Nebyl žádný mladík, podle lidského měřítka, kdy sedm roků člověka je za jeden psí, chystal se pravý venkovský voříšek slavit stovku. Toník jej poměřil pohledem a pokračoval v započatém díle. Čert unavenýma očima starce pozoroval podivné hry. Možná jeho pán vezme drobnou sazenici stromku, přihrne pohozenou hlínu, několikrát přišlápne a požehná novému životu. Starý pán měl svůj rituál, nebo nový majitel hledá poklad samotného psího krále?

Když byl Toník spokojen s prací, nechal náradí vedle hromady vyházené hlíny a zamířil do kůlny, kde zůstaly staré zpuchřelé provazy. Čert nemohl chybět, doprovázel jej na každém kroku a těšil se, že se k němu nový pán nastěhuje, že spolu prožijí na samotě ne jeden teplem prosvícený letní den, že si v závětrí kamen usuší mokré tlapky od bílé peřiny, která přírodu přikryje před dlouhým zimním spánkem.

Toník potěškával v rukou dlouho nepoužívané nástroje, vzpomínal při pouhém doteku na nenávratně ztracené dětství, kdy rád pozoroval otce, jak si šikovné ruce počínají s náradím. Toužil také jednou podobně poroučet zubům pily, zakousávajícím se do poraženého kmene, chce ovládat rytmus sekery, půlící odříznuté poleno, chtěl být kopii otce. Snad by i byl, kdyby býval na životní křižovatce, kdy se lesní mýtiny zdá dospívajícímu chlapci malá, nezabloudil v ulicích tepajících města, jež jej vtáhlo do drápů a nikdy více přírodě nevydalo.

„Toníku, jseš tady?“ ze dvorku přicházel chraplavý hlas lesáka Bartoše. Toníkova hlava s vystupujícími kouty na vysokém čele vykoukla ze dveří kůlny.

„Dobrý den.“

„Nazdar. Tak jsem tady kvůli...“ pohodil hlavou směrem k Čertovi. „Nerozmyslel sis to?“

„Nemůžu, pane Bartoš. Sám víte, jak je to pro mě těžký.“

„A co s tím tady uděláš? Nevrátíš se?“

„Nemůžu,“ hájil se Toník, „ke své práci potřebuju město a o sobotách a nedělích mám služby.“

„Nechtěl jsem o tom začínat teď, pár dní po funuse, ale ptal se mě dole v hospodě jeden lufták, jestli v polesí není něco na prodej, tak jsem myslel...“

„Pak o tom všem ještě promluvíme, ale radši pojďte, ať to máme...“ hlas mu přeskakoval, „za sebou.“

„To bude stačit,“ hodil lesák znalecky pohled do připravené jámy, „hlavně aby to nějaká škodná nevyhrabala.“

„Víte, já...“ Toník cítil, že nemůže mlčet. „Já bych si ho vzal, ale v paneláku? Navíc není už nejmladší, těžko by si zvykal. Celej den jsem v práci a on běhal volně venku.“

„Já vím, Toníku, pro mě to taky není žádněj med. Když jsem přišel ke starýmu Kalousovi, teda k tvýmu tátovi, vyprovázel mě až ke školkám. Já bych si ho nechal, ale to víš, stará nadává. Tuhle mu nesla krmení a čapnul ji. Bojí se ho.“

„Já vám, pane Bartoš, nic nevyčítám.“

„Kdybych aspoň neměl to štěně. Krátkosrstěj ohař. Na podzim začnou hony, budu ho potřebovat. To víš, nesnesli by se.“

Čert zbystril zrak, když viděl na rameni houpačící se pušku. Toník několikrát pohladil umolousanou srst, v dlani ucítil vlhký čumák. Chvějící se rukou započal vynášet ortel. Provaz mezi prsty zadržával a těžkl. Čert se nebránil, jen důvěřivě sledoval pánička v oddané poslušnosti.

„Tak Toníku, nejsme přece malí kluci,“ řekl Bartoš a byl naměkko. „Nedělej to ještě horší. Skoč domů, podívej se do almárky, jestli tam táta nenechal něco ostřejšího. Budeme to oba potřebovat.“

„Sbohem, Čerte,“ loučil se, toulal ve vzpomínkách, jako by na nádraží vyprovázel první lásku navzdychky se vzdalující. Právě když otvíral dveře, lesem zazněl tlumený výstřel.

PETR MUSÍLEK

NA CESTĚ

Úžlabinou mezi horami jde rozum
Má nejistou chůzi
v řeči zadržává
a na otázku co je za kopcem
nezná odpověď
Nakonec přece jen poradí
Jdou za mnou bratři
Jmenují se Vytrvalost a Naděje
Ti možná budou vědět

JEDNOU

I kdybych odešel
vždy budu blízko dveří
Stačí vzít za kliku
a tiše otevřít
Tam do slov ukryto
zůstane v čem jsem přežil
a čím i přes ticho
tě zkusím oslovit

- Když si za poslední peníze koupila letadlo, manžel hrozil, že jí přistřihne křídla.
- Pro cizince je naprosto nepochopitelné potkávat na pouti moravskou zemí samé Čechy.

AFORISMY – František Uher

MEZI NÁMI DĚVČATY

LIBUŠE ŠINDLEROVÁ

Sumpty okouzleně zkoumá drobný úlomek. Je neurčité barvy, ale krystalky na jeho povrchu jí připomenou odlesk slunce v oknech domova.

Robot, který jí ho předal, stojí v pozoru a čeká, jak nález zhodnotí.

Takových vzorků už měla v ruce spousty. Ale ten třpyt a ten zvláštní pocit v prsou, ten ji zaskočil.

Ve dveřích se objevila Biza. Druhý a poslední člen posádky vesmírné KRTO-NOŽKY. Co to máš? Sumpty bleskově zamění exponáty a podá jí matný kamínek. Robot sebou překvapeně škubnul a zvedl paži k připomínce. Nepozorovaně jej uspala. Biza si ničeho nepovšimla.

Hm, vypadá to, že je tady mrtvo. Dneska se nám nedaří. Už pár týdnů to nestojí za nic. Myslím, že tuhle misi ukončíme.

Sumpty kývla a probudila robota. Zdálo se, že si nevzpomíná, že chtěl něco říct.

Pojď za mnou, pobídla ho a vykročili na opačnou stranu od Bizy.

V tichu prázdné kajuty se na něj obořila - Kdes to našel?

TAM. Je toho tam spousta. Chcete se jít podívat?

Kdo to ještě ví, vyštěkla příkře.

Nikdo jiný se mnou nebyl. Robot se na ni zkoumavě zadíval. Udělal jsem něco špatně?

Ale vůbec ne, vzpamatovala se a usmála se křečovitě. Vy, stroje, přece chyby neděláte! Zaveď mě tam, poručí stroze.

Pečlivě se převlékala, pak prošli dekompresní komorou. Ocitli se rovnou v útrobách planety. Připomínalo to pozemské doly, ale tenhle systém nestvořila živoucí ruka. Trhliny se vytvářely milióny let při sezónních otřesech. Teď se právě blížil jejich čas. Měly už dávno vypadnout, ale Biza se nemohla nějak rozhoupat. Milovala úspěch a ráda se s ním vychloubala. Ale tahle planeta jí evidentně slávu nepřinese, myslela si Sumpty škodolibě.

Chodba se rozšířila v impozantní sál. Nikdo tu nebyl, ostatní roboti se rozptýlili po okolí a pracovali na svých zadáních.

Ten její se zastavil a posvítíl před ně. Ze tmy se vynořila pohádková jeskyně.

Vše kolem se oslnivě leskne a jí se stáhne hrdlo ohromením a jakousi úzkostí. Tenhle pocit nikdy nepoznala. Co je to, obrátila se na svého společníka.

Zlato – odpověděl lakonicky.

Cože? Ten ZAKÁZANÝ kov? Dotkla se kontaktní desky na jeho hrudi a aktivovala geodatabázi planety. Robot měl pravdu. Samozřejmě, že o tom nepochybovala! Ale tohle byla vážná záležitost. Co se o NĚM napovídalo už věcí – legendy i opravdové příběhy. Po tisíce let hýbalo zeměkouli, přinášelo štěstí a hlavně neštěstí. Její babička chovala drobné náušnice. V té době už POTAJÍ! Měla je od

své babičky a ta zase od svojí. Ještě tolik let po jeho ELIMINACI se konaly namátkové kontroly pomocí detektorů a zabavené věci inspektoři bez milosti ničili.

A teď tu stojí po kolena v kovu, pro jehož třpyt se lidé vraždili. Celé civilizace se vybíjely kvůli jeho zvuku, celé ekonomiky se rozkročily na zlatých podstavcích!

Osvícenost jejího tisíciletí se projevila v tom, že se pozemšťané zbavili té tíhy. Ženy se dále zdobily, ale měly už jiné kovy a jiné šperky na výběr.

Výroba se plně robotizovala, všeho byl víc než dostatek. Ale ten mír po odstranění zlata se dá přirovnat jen k úlevě a tichu, když na technopárty vypnou proud!

Sumpty nemohla odtrhnout oči od blyštivé krásy. Shýbla se pro valounek. Studil i přes materiál kombinézy, ale byla tak rozpálená, že se za chvíli i on začal zahřívát.

Pobíhala zdivočele po jeskyni a cpala si to do kapes. Věděla, že všechno nepobere, a až se z toho roztrásla. Věděla, že i o tomhle se nesmí nikdo dozvědět.

Pojď, půjdeme, strčila do robota v náhlém prozření. Sháněli by se už po nich. Nemohla se dočkat, až se skryje ve své kajutě.

Sumpty sedí na lůžku a zlaté kamení se povaluje kolem. Ani na večeri nešla, vymluvila se na náhlé potíže. Ženy mají své dny i v téhle epoše.

Biza bez klepání vrazí dovnitř. Mám o tebe starost... přišla... jsem se... třeští oči na blyskavé oblázky. Co to je, kde jsi to vzala?

Sumpty není mocna slova. Její tajemství je prozrazeno! Co si počít? Zákony jsou neúprosné. NIKDO nesmí vlastnit zlato! Bez milosti a žádné výjimky! Ale ona si ho našla. Tak je její! Svět pohasne, když jí ho seberou. Propadla už jeho jasu!

Sáhne pod polštář a schová v dlaní malou krabičku. Nech si to vysvětlit. Já... nevěděla jsem, co s tím... jestli chceš, můžu ti to ukázat.

Biza se drží za srdce. Hlas jí přeskakuje zklamáním. Ty.. ty... nejsi loajální... jsi... jsi zločinec! Přestoupilas zákon, který platí přes sto roků! Jsi nespolehlivá a v mém týmu nemáš co pohledávat!

Bizo, Sumpty ji prosebně vezme za ruku, jak dlouho se známe? Dosud nemám ani škraloupek! Pojď se mnou, ať to taky vidíš. Třeba mě pak lépe pochopíš. Robot půjde napřed, zná cestu...

Biza je zviklána a rozložena. Strojí se jak ve snu a váhavě se vydá za nimi. Je to poprvé, co porušuje PRAVIDLA. Snad ve jménu kamarádství, snad ve jménu výzkumu...

Stanou pak všichni tři v podzemní šperkovnici. Biza si protře průzory. Blyskavé třpytky i ji ve mžiku omámí. Sumpty, to je nádhera, uchopí kousíček zlata a dá si jej až pod nos. Oči jí přecházejí, úží se jí dech. Nikdy jsem ho neviděla, je úžasně, zašeptá unešeně. Byli jsme blázni, že jsme se ho zbavili! Přišli jsme o takovou krásu...

Ale co teď s tím? Zděšeně pohlédne na Sumpty. Co si s tím vším počneme? Přece neuvrhnem Zemi znova do válek a bídy... víš, jací jsou lidé... TAM! A my

– udržíme tajemství? A k čemu nám to bude, když ho nesmíme mít u sebe, když o něm nesmíme pípnout?

Sumpty, vrať to zpátky, nikdy jsme to neviděly, rozumíš?

Sumptiny oči zažhnou. Děláš si zbytečné starosti. Tebe už z toho hlava bolet nebude. Bleskově přiložila malou krabičku k Bizině krku a dívka klesá do prachu. Je první obětí nové éry zlata, první obětí oživlého boha jménem CHAMTIVOST!

Pak se Sumpty otočí k robotovi. Je to nepřijemný svědek a jako takový musí být umlčen! Sáhne po něm a vyndá zdroj z jeho temene. Lhostejně jej nechá sesout k zemi. Ve chvíli, kdy překračuje hromádku šrotu, se země prvně zachvěje.

Seismické otřesy se letos ohlásily dříve. Planeta se vztekla vzpíná a pouští páru z nozder. Nový otřes a zlatý strop se rozestoupil.

Sumpty nic nedbá na to, co se děje. Je slepá a hluchá, jak pomatená si plní kapsy skafandru. Postupuje dál a dál do nitra jeskyně.

Z hloubi se šíří ohlušivé dunění. To planeta nabrala dech a mohutně se rozpráhla. Jeskyně se zatřásla a pukla. Svítilna na Sumptině přilbě ozářila zlaté ostění. Prasklina se rozšířila a z ní se hrne proud zlatonosné horniny.

Obrovský kus ji zasáhl do hlavy a okamžitě zlomil vaz. Další a další balvany pak nad ní navršily mohyly. Svítilna ještě chvíli probleskuje skulinami, pak i ona zhasne navěky.

Planeta zuří a kope kolem sebe. Pohřbívá loď i roboty. Z vesmírné dálky se vrátí stručné hlášení: VÝPRAVA UKONČENA, NÁVRAT NEMOŽNÝ, V DŮSLEDKU SEISMICKÉ BOUŘE SE BLÍŽÍ ZÁNİK PLAVIDLA. KRTONOŽKA ZDRAVÍ ZEMI... KRTONOŽKA ZDRAVÍ ZE...

- Umělec dělá to, co všichni ostatní, ale nemají tu drzost.
- Když odešel na zasloužený odpočinek, měl tolik práce, že se raději vrátil do zaměstnání.
- Lepší prázdná hlava než prázdné kapsy.
- I ve špatných novinách by každý den mělo být něco nového. Třeba o starých dobrých časech.
- Dobrá vůle nestačí, občas jsou potřeba také peníze.
- Oddělení ztrát a nálezů dozná změny. Ztráty zůstanou státu, nálezy převezme soukromý sektor.

AFORISMY – František Uher

VÁCLAV KREJČÍK

Skloněná vrba
obtisklá stránka doby
do vody špitá

Bouřka mě žene
kořeny prokrájenou
cestou k domovu

Na chudém poli
vytrácejí se vrány
hlemýždím krokem

Za nahé zimy
skrblíme dřevo
hoříme v sobě

Sychravý nečas
loupí suchá polena
v zakouřené vsi

Vlaky funí mlhou
přes města cizích holek
někdy vysedám

Pleteme proutky
křičící sněhuláci
plazí se v pláních

PÁNSKÁ JÍZDA

JIŘINA VALACHOVIČOVÁ

Vjíždím na kole do dvora chalupy. Pod košatou lípou zahlédnu kola naší party. Postavím kolo k ostatním, zavírám vrata a otevřenými dveřmi vejdu do chalupy. Sedí kolem krbu a zábava je už v plném proudu. Parta chlapů, kamarádů od studentských let. Setkáváme se několikrát za rok, ale dnes je to slavnostnější, Martin slaví padesátiny.

„To víno mi připomnělo mého dědu,“ Martin dolévá všem kolem krbu, pak přihodí pár polen a spustí.

„Měl malou vinici na Moravě a v jeho žilách snad místo krve koloval ten zlatavý mok. Na jednu historku z prázdnin si často vzpomenu. Dneska, když si každá druhá holka nechá přicpat svoje vnady a ještě se tím chlubí, to v době mé puberty jsem ani netušil, že něco takového je.

Na Moravě byly holky vždycky krev a mléko. To už i Mánes věděl a jezdil je tam malovat.

Ovšem já ve svých šestnácti nebyl posedlý děvčaty, ale krásnou krajinou a viděl jen ten svůj skicák. Stařenka mě stejně hlídala jako ostrůž. A to netušila, že ani dědova sedmdesátka není zárukou jeho bezpečí.

Vše se změnilo uprostřed prázdnin, když se ve vedlejší chalupě objevila Helenka. Bylo jí všude plno. Slunila se na zahradě a já z vikýře na půdě, hltal její nádherné dlouhé nohy, pas měla jako vosička a při pohledu na vrchní část opalovaček jsem rudnul jako rak. Skicák mě přestal zajímat. Jednou jsem zaslechl staříky u prodejny, kam někdy Helenka zašla, jak si dobírají našeho dědu.

„Dědku, ty máš pěknou sousedku. Ta má kozy, že by z lávky mohla napájet vodníky.“

Omráčeně jsem je poslouchal, jak hodnotí můj idol.

„Dědku, za mlada by jí možná dala flek jen tvoje stařenka. Nebruč, však jsme ti ji všichni záviděli!“

Děda mávl rukou a šel po svých. Mě pojednou svitlo. V poslední době jsem na půdě často potkal dědu, ale vůbec mi nenapadlo spojovat ho nějak s Helenkou. Zato stařenka měla oči všude.

„Dědo, co pořád hledáš na půdě? Vzal nám snad vítr tašky?“

„Tašky ne, ale zdá se mi, že trochu zatýká za komín,“ děda se zarazil, ale v mžiku pohotově odpověděl.

Stařenka pokývala hlavou, něco si zabroukala a zašla do světnice. Děda to měl za odbyté, ale ještě dnes se musím usmát, jak ji podcenil.

Opojen vidinou přes brýle a ještě na dálku, ztratil děda bdělost. Seděl jsem právě v kuchyni, když se z půdy sesypal jako lavina a jemu v patách rozvášněná stařenka mávající něčím nad hlavou. Vyděšeně jsem zíral na dědu, který zvednutýma rukama chránil svoje šediny.

„Já ti dám komín! Ty jeden kocoure stará!“ a švihala stařenka dědu hlava nehlava.

„Ty jeden hloupej, dědku!“

Chvilku přestala, aby nabrala dech.

„Isi slepej! Já jsem sice stará, ale kozy jsem měla vždycky pravý!“ vypjala hrud, štitivě mrskla po dědovi věci, kterou ho mlátila. A byla pryč.

Chvilku bylo ticho. Kdoví, co se po odchodu stařenky honilo v dědově šedivé hlavě. Než se sehnul, ještě se opatrně rozhlédl.

Udiveně zíral na věc, kterou mu otloukala stařenka o hlavu. Všechna ta nádhera vrchní části Helenčiných opalovaček byla umělá. Já se cítil strašně podvedený, ale děda to vyřešil po svém.

„Chlapče, chlapče, holt nebyla domácí! Čert to vezmi! Ale i ty nožky stály za podívání a ty jsou jistě pravý!“

OLGA NOVOTNÁ

KAM

Kam jsme se ztratili
sami sobě
sami v sobě
Země se pootočila
čumákem do země
Ryje a hledá
lidi přítulné
sobě vzájemně
k sobě vzájemně
Hledáme se

NEDOŽITÍ

Nikdo není starý tak
aby znal vše
Znuděn odcházel
Vždyť každá vteřina
je nová
A
žádný
nedožije život
Jen ukončí cestu
Život dál tiká
svým časem
Neříkejme dožil
Nedožil
Čas jde svou
cestou dál

KOCOUŘÍ PÍSEŇ

Bezprizorní kocour
ukryl se za zeď
má své zkušenosti
Měsíc visí
jen jen spadnout
obří má hlavu
Světla v oknech voní
domovem
Kocour potřebuje lásku
k snědku vždycky něco najde
Hřejivá ruka člověka
v nedohlednu
Na střeše pje kocouří
vřískavé milostné árie
Měsíc nevyšplhal výš
Nic mu to nevadí

PIHATÝ BRATR

OLDŘICH KARMAZIN

Milý čtenáři. Z počátku, než Vás začnu nudit svým vyprávěním, zkuste se vžít a představit si jednu situaci. Možná jste se již někdy v minulosti stali svědkem toho, o čem se momentálně snažím psát. Jste sami. Kráčíte temným lesem, nebo třeba někde po pěšině či osamocené cestě mezi městy. Tma Vás pohltila. Nikde kolem se nic nehýbe. Snad jen šelest stromů doprovází Vaše kroky. Cítíte někde v hloubi duše, že Vás někdo, nebo něco, sleduje. Zrychlujete chůzi. Otáčíte se. Nikde nikdo. Jen zase ten pocit. Hlodá do Vás a stává se skutečnější a skutečnější. Pociťujete neklid. Možná i studený pot stékající po Vašem spánku. Máte chuť se rozběhnout, ale nohy neposlouchají. Vaše druhé Já v hloubi těla se snaží mozkem vnutit myšlenku, že se Vám to jenom zdá. Snažíte se uvěřit. Někdy to pomáhá. Ne však pokaždé. Dlaně se potí, stávají se lepkavé. A zase se otočíte. Nikde nikdo. Jen Vy sami. Tma a příroda kolem. Vzhlednete k obloze. Měsíc se líně povaluje po nebi spolu s hvězdami. Zářící, vzhlíží k Vám jako velký bratr potřísněný pihami kráterů. Černých skvrn po dopadu mnoha a mnoha meteorů a komet. Fascinuje Vás. Hypnotizuje. Pocit strachu najednou vystřídá obdiv. Stříbrný rytíř v temné aréně co hýbe mořem. Úžasné i zároveň děsivé. Najednou si vzpomenete na filmy o upírech, vlkodlacích, před očima se Vám problesknou potoky krve z proražených tepen nebo zlámaných kostí. Ostré zuby a drápy ve Vás způsobují nové nepříjemné šimrání v podbřišku. Co když je zrovna nějaká taková bestie poblíž? Co když právě ona způsobuje Vaš neklid? Sleduje Vás. Blíží se. Zrovna je přímo za Vámi. Ohlédnete se. Nic. Jen Vy a on. Pihatý bratr nad stromy. Milenec, jenž věrně doprovází osamělého člověka k domovu. Už abyste tam byli. Bestie neexistují. Upíři a vlkodlaci rovněž. Jedna část Vaší duše bojuje s druhou. Neklid nepomíjí. Opět mě někdo, nebo něco sleduje. Otočíte se. Nic. Naštěstí se již blíží pouliční lampy. Jste zachráněni. Ale přesto. Naposledy se ohlédnete kolem sebe, zda to byl pouze jen sen. Člověk musí mít jistotu.

(Úryvek z delší povídky Tajemství měsíce)

- Suchý vodník je náramně podezřelý.
- Specializoval se na všeobecné záležitosti.
- Civilizace je zhoubná choroba postihující zdravé pohany.

AFORISMY – František Uher

MARTA URBANOVÁ

VÝLET

Sametová revoluce
nám otevřela atlas
abychom prstem ukázali
kam se podívat
Možná k sousedům
po Evropě
přes oceán ani nápad
ukazují prstem
i když mám pod slavníkem
schovanou letenku
od dětských let
kdy jsme na návsi
zpívali do noci
Temně hučí Niagara...

DEPRESE

Zlá samota mě v kleštích svírá
Není čeho se bát
I když mizivá je moje víra
Můj smutek rozkročený kat

U popravčího špalku zírám
Oběť tápe, oči pod šátkem
Jen naděje ta neumírá
Dokud hlava necekne, zde jsem

Přelet nad válečnou krajinou

Pode mnou civí hlubina
propast se vodou prolíná
motory silné perutě
letí svým směrem nehnuté

Dole se někde bojuje
pro zlomek světa co kde je
krev jedněch s druhou se prolíná
rány mířící ženám do klína

Rakety v hloubce pod námi
smrtní černí havrani
mraky v kumulech ční skrytě
chabé záchranné sítě

A já nahoře nad tím vším
pouze prozatím

PONDĚLÍ

MILAN DUŠEK

Bylo pondělí uprostřed listopadu, den se přehoupl do své druhé poloviny. Po lesní cestě od silnice přijel k boudě poblíž husté mlaziny traktor s vlečňákem plným letošního sena pro vysokou zvěř, kterou bude třeba přikrmit, až napadne hlubší sněh. Průsekem profukoval nárazový vítr a honil mraky po zasmušilé obloze, jako by chtěl dát na vědomí, že zlom počasí přijde co nevidět. Ti dva v kabině letitého Zetoru, který kdysi zakoupilo JZD a už dosluhoval, taky nebyli žádní mladíci, ale láska k myslivosti se vším všudy je držela už od klukovských let, chodili na podzimní hony se svými otci, až se dočkali plnoletosti a místo holí, kterými naháněli, mohli nosit brokovnici či dokonce kulobrok. Rozhodně nikdy nepatřili k těm, co střílí na všechno, co spatří, chápali, že o zvěř v revíru je třeba se starat, aby v zimě nestrádala.

Opustili kabinu a hned si vyhrnovali límce. Muž od volantu si navíc přirazil na hlavu brčálově zelenou kšiltovku, jako by se obával, že mu ji vítr strhne. Nechybělo mu moc do šedesátky, při jeho robustní postavě vypadal těžkopádně, ale s pohybem potíže neměl. Zato druhý, s tmavým kulichem přes uši, proti svému druhovi střízlík, při každém kroku usykal, s příchodem chladných dní ho trápily klouby.

Zamířili k boudě. Nebyla od silnice vidět, schovávala se za výběžkem lesa, který ji obklopoval jako tajemná ochranná hradba. Nesporně měla už svá lepší léta za sebou. Střecha zalátovaná kusy lepenky, stěny místy od země shnilé, z rámu okna trčely střepy, dveře brzy někomu zůstanou v ruce. Už se o obnově mockrát hovořilo na schůzích, ale dosud nesehnali peníze. Dnes nejsou na nic smysluplného. Z čeho by taky papaláši rozkrádali? Nejspíš se budou muset složit...

Narezlá petlice byla vytržená.

„Sakra, zase do ní někdo vlez.“

„Není tam co ukrást.“

Vstoupili dovnitř. Při protější stěně byla kupka starého sena. Podivně načechraná, skoro jako by si tam někdo udělal pelíšek.

„Ty vole! Vidíš to co já?“ zabručel ten v kšiltovce. Ze sena vycuchovala lidská ruka a jako by se k nim natahovala. V tom gestu byla nepochybně prosba.

„Ježíši!“ Ten v kulichu se pohnul rychleji, než měl, a hned zasyčel jako had, kterého někdo přišlápne, ale bez ohledu na bolest v kyčlích začal odhrnovat seno.

„Honzó, je to ženská.“

„Má to za sebou,“ přidal kolega, zíral mu přes rameno.

„A pak že člověk nejní křehká nádoba. Ani se nenaděje a prdí do hlíny,“ zafilozofoval si střízlík. „Řekni mně, jak se na takovou hrůzu může koukat ten nahoře, Honzo?“ V rozporu s tím, co vyslovil, se tápavě pokřížoval.

„Do sena, Vildo.“

„Cože?“

„Prdí do sena.“

(Úvodní epizoda z Velké vánice, knížka vyšla v MOBĚ BRNO)

PUBLICISTIKA

STÍNÁNÍ BERANA V OBCI KUNČICKÉ

Je říjen, sváteční nedělní odpoledne. Podzimní sluníčko mihotavě nahlíží mezi zřídlymi větvemi stromů a usmívá se. I kunčičtí občané se usmívají. Přicházejí a srocují se v hloučcích na prostranství před hospodou. Jejich pohledy se stácejí směrem ke kampeličce, kde se řadí tradiční maškarní průvod. Pro někoho se zdá příprava příliš dlouhá.

Konečně muzikanti začínají hrát. Mezi davem lidí, stojících po obou stranách cesty, se dává na pochod vesnicí maškarní průvod. V jeho čele jedou na koních ozdobených barevnými pentlemi mládenci v selských krojích, za nimi jdou děvčata v národních krojích, radost pohledět na krásu českého symbolu. Najednou všichni zpozorní. Špalírem diváků projíždí kočár. Sedí v něm vkusně nalíčení pánové – vážený soud. Hned za kočárem drkotá popravčí vůz. Uprostřed je umístěn špalek, u něho stojí dva do půl těla obnažení kati, zakukleni do rudého plátna, se sekerami v rukou, a obviněný zločinec – beran, hlídáný strážníky. Další součástí maškarního průvodu jsou masky a nalíčená mládež v rozličných kostýmech. Pobíhá tu medvěd, před kterým děti s křikem utíkají, Mezi přihlížejícími poklusalá kopavá zebra i černý divoký kůň. Pohybují se zde veselí šašci, kteří svým vzhledem a vtipnými slovy každého rozesmějí. S trochou drzé vtíravosti pohledné cikánky mámi na přítomných peníze – poctivě vstupné. A vida, pod paraplíčkem vede si mládenec ve fraku a cylindru slečnu v dlouhých volánkových šatech a v slaměném kloboučku. A také projíždí formanský vůz. Vpředu zpod záplatované plachty vykukuje vozka, zle koulí očima na pokřikující okolo pobíhající děti a práská bičem. Za vozem se belhá vousatý plešatý harmonikář, ošuntěle oblečený. Jde se mu bídne, protože má obě boty levé, pravá noha se mu stále jaksi opozdívá. Pestrý laškovný průvod uzavírá cirkus Humberto. Psí spřežení táhne malý vozík, na němž se v ptačí kleci krčí a vyjeveně hledí roztomilá dvě koťátka.

A pak se už všichni tísni na místě, kde se bude konat ohlášené soudní přelíčení. Vše je připraveno. Předseda soudu udeří paličkou do stolu. Diváci ztichnou, napětí zesílí. Předveden je viník – beran. Nejprve je přečtena obžaloba. Beran páchal zločiny malé, velké i ožehavé, týkající se všeobecné situace ba i národního hospodaření. Zrýmované čtení obžaloby vyvolává časté výbuchy hlasitého smíchu. Dále má slovo obhájce. Také on žertovnými verši uznává beranovy hříchy, záro-

veň je však ospravedlňuje, poukazuje na jejich kladnou stránku a podotýká, jaké budou následky, když berana ztratí. Soud se odebírá k poradě. Jak to dopadne? šumí mezi diváky. Předseda soudu se vrací a vynáší rozsudek: Beran je vinen! Bude potrestán podle zákona, paragrafu toho a toho trestem smrti, stětím hlavy.

Slavný soud dává slovo beranovi, ale ten však zarputile mlčí. O milost úpěnlivě prosí majitel, ale žádost byla zamítnuta. Beran je tedy dovléčen před špalek a přistupují katové. Ozývá se rachot bubnu, sekera se zablýskne nad hlavou odsouzeného...

„Zadržte! Ještě počkejte, přijíždí posel!“ vybíhá z davu dívenka v kroji.

Přiválá mladík na koni a předává slavnému soudu zapečetěnou obálku.

V pravý čas se obálka dostala do patřičných rukou. Z úřadu nejvyššího je v ní beranovi udělena milost. Je propuštěn. S úklonou děkuje majitel slavnému soudu a přelíčení je u konce.

Lidé se rozcházejí, ale posvícení ještě nekončí. Večer, v hospodě při muzice tančí mladí i staří a je veselo. Všechny bolesti, starosti a problémy jsou v tuto chvíli hozeny za hlavu, vždyť to jejich staročeské posvícení je za rok jenom jedinkrát!

Alžběta Hubálková

(Inspirováno vzpomínkou z října roku 1966)

HOST KRUHU 42

HALINA KUROPATNICKA – SALOMON je nevidomá básnířka z Vratislavi, pravidelná účastnice Dnů poezie v Broumově. Vydala několik sbírek, píše poezii pro děti, mládež i dospělé. V letošním roce Věra Kopecká vydala knížku její poezie pro dospělé Tokem dní. Některé verše přeložila do češtiny, jiné jsou uvedeny pouze polsky.

1/

Říkají o ní, že nevidí ani barvy,
a tak zpívá, jakoby spatřila hvězdy.
Velký jas shlíží se v jejím hlase
nabírající světlo z měkkých tónů uklidnění.
Šeptem říká, že na scéně pocituje strach,
když se do hrtanu lstivě plíží tréma.
Avšak tréma zbledla, uhranutá,
uprostřed okouzlení odumřela.
Volají na ni v horoucím nadšení.

Šero skanduje slabiky jejího jména.
Zbavena zmlklé písně, stojí tiše
a osvobozena z vězení zvuku, bojí se znovu.
Ale akordy urovnávají celý svět,
všechno nakonec své místo nalezne,
každá fráze rozvine ve svěží květ,
aby sál trochu jinak vyzdobila.

MÝM ŽÁKŮM Z KAŠTANOVÉ ALEJE

Promíchaly se naše hlasy,
utichají čísi kroky.
Každý nesl svůj večer
či ráno modrooké.
Časem se sešlo trochu bokem.
Podařilo se obejít problém.
Pomaleji, vždýt už jablka dozrávají.
Ještě můžeme všechno stačit.
Na jaře ale musíme věřit,
že je nad námi kaštanová mlha.
Všechny opadané plátky
se s povzdechem ve slovech vrátí.
Když se někomu poštěstí,
a doběhne včas k jeseni,
necht' se skloní sahajíce na paty
a pozvedne rezavé vzpomínky.

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

Původem Polák, životem světoběžník. Možná tulák, možná cestovatel. Vzdělaný člověk s kulturním, sociologickým i technickým vzděláním, ale stále pozoruhodný básník. To platí o **Gwidonu Hefidovi**, autoru několika sbírek. Jeho věčná poetika s existencionální tematikou je prodchnuta usilovným hledáním a prosluněna nalézáním. Citujeme: //na zlomek sekundy jsem byl// nebo //epizody hořkosti odešly v zapomenutí//. Výbor z Hefidovy básnické tvorby připravila v bilingvní podobě Věra Kopecká jako překladatelka a vydavatelka pod názvem SKUTEČNÁ ILUZE (2015, 70 str., úvodní slovo členům Střediska známý Antoni Matuszkie-wicz, s korespondujícím fotografickým doprovodem V.K.)

Dravá nastupující básnická generace se postupně prezentovala několika slibnými sbírkami. Další se zatím vyznačují přílišnou slovní rozevřatostí, v níž tonou myšlenky jako děravé bárky a která potřebuje přibroušenou sekeru, která by odstranila nánosy jalovosti. Jakousi vlnkovou lodí se stala sbírka Jany Orlové Čichat oheň (2012). K ní lze nyní přiřadit pozoruhodnou sbírku **Přemysla Krejčíka KŘEHKÉ NEPŘENÁŠET** (nakl. Pavel Mervart, 2015, 70 str., doplněno fotografiemi modelky, jméno fotografa neuvedeno). Ku prospěchu sbírky zachází Krejčík se slovní zásobou velice úsporně a cílevědomě. V sugestivně mužné výpovědi, prokreslené originálními básnickými obrazy, získává jeho poezie širší, obecnější rozměr, za intenzivního jiskření se stává expresivní výpovědi na startovní čáře života, jehož schválnosti básník přijímá s moudrým nadhledem. V celé sbírce snad nenajdeme jediné slovo navíc. Čteme-li v závěru postesknutí //...zabouchnout dveře//proč psát poezii?//, najdeme zajisté řadu důvodů, jeden je však právě u Přemysla Krejčíka nezpochybnitelný: Protože umí!

Po delší básnické odmlce se přihlásil o slovo **Jindřich Tošner**, Po sbírkách Noční vizita a Nic se nestalo (obě 1996), vzbudivších zaslouženou pozornost již v době vydání, následovaly dvě knihy esejů. Novinkou jsou **LÁSKOLAMY** (Medexart, Třebechovice pod Orebem, 2015, 80 str., s fotografiemi J.T.) Podle autorského komentáře se jedná o záznam hudebně poetického recitálu, obsahující některé básně z dřívějších sbírek, což ovšem Tošnerově svěží sbírce nikterak neubírá na poutavosti. Jeho básně tvoří plynulý proud citlivých asimilací, jsou vřelým dialogem se čtenářem (potažmo posluchačem), dialogem plným pochopení, prostým jakékoli spekulativnosti, hrou s otevřenými kartami. Jsou to zastavení plná laskavých, útěšných, vratkých i svízelných postřehů, také však ostřeji vyhoceného permanentního znepokojení. V tom směru jsou charakteristické verše se širokou všeobecnou platností //kde nejsou břehy//nepomohou mosty//.

Povídka je domovským přístavem zkušeného prozaika **Lubomíra Macháčka**. Na nevelké ploše dokáže postavit někde až alegorickou konstrukci příběhu, vyšperkovanou precizní psychologickou stavbou postav, které často mají problémy s vlastní integrací do vymezeného životního prostoru a obtížně hledají racionální včlenění. Platí to také o knize tuctu povídek **ZELENÉ VDOVY** (nakl. Pavel Mervart, Červený Kostelec, 2015, 180 str.)

Současná literatura faktu strádá značně demagogickým přístupem autorů, děj podle skutečných událostí se často spíš podobá sci-fi. O to větší uznání zaslouží **Jiří Frýzek**, jehož práce tento literární žánr šlechtí a zdobí, mnoha jiným autorům by mohly a měly být vzorem. Frýzek staví děj na precizně ověřených faktech, dokumentování života významných českých osobností minulosti je velice záslužné. Platí to i o jeho titulu **FILIP JAKUB PROKOP – ČECH Z LIBERKA** (Oftis, 2015, 40 str., s fotografickým doprovodem). F. J. Prokop (nar. 1740) patřil mezi přední české sochaře své doby, převážnou část života však prožil ve Vídni,

kde po něm zůstala významná sochařská stopa. Sochařina je dřina, kladem však je skutečnost, že díla přežívají své tvůrce o celá století.

Nové nakladatelství Kmen vydalo svou první publikaci: **ALMANACH KMENE 2015** s podtitulem **OD VÁLKY K VÁLCE** (2015, 134 str., il. Ida Huttová). Na souboru povídek se autorsky podílelo sedm českých autorů a dva autoři zahraniční. Dvěma sugestivními povídkami s nápaditými motivy a precizně zobrazenými postavami (Rozhovor s pamětníkem a Neškodný podivín) přispěl Václav Franc.

František Uher

CHRUDIMSKÁ ODYSSEA

Odyssea inspirovala mnoho umělců, na jejím půdorysu budovali své romány tak známí autoři jako byl James Joyce a jiní. Odyssea tvoří prazáklad dobrodružných cest plných protivenství, jež musí hrdina překonat, aby se mohl navrátit domů ke své rodině. Jistou podobnost s Homérovým eposem naznačuje ve své knize *Ztracený obraz* její autor Jan Stejskal.

Cílem cesty však není ostrov Ithaka, ale nalezení obrazu, k němuž má bývalý emigrant Jiří citový vztah tak silný, že pro něj znamená domov. Potud je symbolika jasná. Jiří a jeho přítel Václav však neputují nekonečnými dálkami mezi řeckými ostrovy, ale po Chrudimi a jejím blízkém okolí. To by snad nevadilo, vždyť Leopold Bloom své cestování omezuje pouze na Dublin, a fyzické velikost prostoru v literatuře nerozhoduje.

V jedné důležité věci se však *Ztracený obraz* výrazně odchyľuje, ostatně stejně tak jako ten Joyceův, překážky nastavené do cesty hrdinovi nejsou smrtelné. Nemusí obelstít Polyféma, neproplouvat mezi Skyllou a Charybdou, ba i Magdaléna, které říkají Kirké, se nepokouší přičochzí proměnit v roztomilá a chutná prasátka. Příběh se spíše podobá pohádce o slepičce a kohoutkovi, jak je v knize také zmíněno. Nebo, ale to jen vzdáleně, počítačové hře, při níž musí postava hledat indicie, putuje z jednoho místa na druhé a hledá poklad.

Těžištěm knihy je však připomenutí chrudimských dějin a pověstí, téměř v každé kapitole se nějaká vyskytuje. Město Chrudim se na vzniku *Ztraceného obrazu* finančně podílelo očividně právě z tohoto důvodu, neboť text je přímou propagací tohoto krásného místa. Autor si knihu sám ilustroval, náměty obrázků představují zejména charakteristická a známá místa východočeského města.

Jan Stejskal navazuje na tradici kronikářů a regionálních písmáků, text tím ovšem na některých místech trpí. Zatímco historické vsuvky mají svou hodnotu, spojovací příběh je velmi jednoduchý. Jiří a Václav chodí od jednoho člověka ke druhému, povídají si a přátelsky žertují. Padouch, který se musí v každém dobrodružství zákonitě vyskytovat, není příliš výrazný a jde spíše o promarněnou příležitost, jak dát knize větší spád. Trochu to má na svědomí fakt, v celé knize jde

o obraz s hodnotou spíše citovou než uměleckou, či dokonce finanční, motivací je závist, omyl a pomsta, pocházející z dob mládí.

Na knihu *Ztracený obraz* bychom měli hledět ze dvou hledisek, jak jsem už v předchozích odstavcích naznačil. Obyvatelé Chrudimi, kteří milují své město, určitě ocení popis známých míst, exkurs do známé i neznámé historie. Chrudim, ač jde o malé město, má svůj nezaměnitelný ráz a je velmi snadné si ji zamilovat. Proto její dějiny vypadají barvitě i v náhodném a velmi omezeném výběru, který poměrně útlá kniha umožňovala. Jednoduchý příběh slouží spíše jako spojovací prvek, pozitivní na tom je, že příliš neruší. Kniha může v neposlední řadě sloužit jako dobrý propagační materiál města, nahrazující bezduché brožurky a kýčovitě upomínkové předměty typu otváraku na pivo s městským znakem.

STEJSKAL, Jan. *Ztracený obraz*. Vydání první. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2015, 127 stran. ISBN 978-80-7405-367-2.

MD: Těžištěm knihy je připomenutí chrudimských dějin a pověstí, téměř v každé kapitole se nějaká vyskytuje. Město Chrudim se na vzniku *Ztraceného obrazu* finančně podílelo očividně právě z tohoto důvodu, neboť text je přímou propagací tohoto krásného místa.

Jiří Lojin

(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

ČECH Z LIBERKA

JIŘÍ FRÝZEK z Rychnova nad Kněžnou není v literatuře faktu neznámou osobností, zvláště pokud jde o oblast Orlických hor a Podorlicka, v roce 2013 mu byla udělena Cena Rychnova nad Kněžnou za významný přínos regionální literatuře. Vydal například: *K POČÁTKŮM ČESKÉHO KOČOVNÉHO DIVADLA*, knihu O Hynkovi a Pavlíně Vicenových, (Oftis, 2004), *ZE STARÝCH KRONIK* (Oftis, 2004), *ZE SVĚTA POVĚSTÍ* (Oftis, 2007), *JINDŘIŠKA ANNA JOANNA RETTIGOVÁ* (Kultura Rychnov nad Kněžnou, 2013) a několik dalších publikací o významných osobnostech.

V roce 2015 přichází s knižní publikací **FILIP JAKUB PROKOP, Čech z Libberka**. Vydal ji Oftis v Ústí nad Orlicí. Jiří Frýzek své dílo uvádí citátem z Jakuba Pavla, historika umění: *Přešly dlouhé roky, většinu lidí zavál prach zapomnění a jsou to právě plody jejich ducha a odpovědnosti, které nám pomáhají odkrývat onu pomyslnou roušku jejich anonymity.*

Publikace začíná matričními záznamy rodu Prokopových z Libberka.

Filip Jakub Prokop se narodil 1. května 1740 v domku na liberské návsi. Od dětství inklinoval k řezbářství. Otec, rolník a obchodník s drobným zbožím,

měl pro něho připravenou jinou budoucnost, ale Filipova nadání si všimli jiní a přemluvili ho, aby dal svého syna do učení k místnímu truhláři a výrobci hudebních nástrojů. Zasáhla sedmiletá válka s Pruskem a Prokop narukoval do Hradce Králové. Poznal se tu se sochařem Františkem Deckerem a ten ho seznámil se základy sochařství. Filip si uvědomil, že právě sochařství je to, po čem prahl, a vznikají první jeho sochařská díla. V době vlády Marie Terezie přichází do Vídně (1764) a umělecká atmosféra města ho oslovila. Zúčastnil se soutěže; o cenu Akademie výtvarných umění a uspěl, to mu přineslo další zakázky. Svěřili mu například realizaci mramorového sousoší na námět únosu a záchran. Prokop získal uznání od samotné Marie Terezie a jako odměnu dukátový řetěz a zlatou záslužnou medaili. Svými díly se podílel na výzdobě veřejných míst, náměstí, parků a kostelů. Byl považován za sochaře lidství, svými sochami představoval člověka ve střetu s dobou, časem, osudy, dramaty a tragediemi. Do Liberka se stále vracel a svému rodišti věnoval několik svých prací, které jsou dnes národní památkou. Zemřel 16. října 1814.

Publikaci uzavírá základní přehled prací Filipa Jakuba Prokopa a rozsáhlá příloha fotografií. I toto dílko z pera Jiřího Frýzka dokumentuje jeho touhu po uceleném předání svých poznatků čtenářům, dychtivým poznat mimořádné osobnosti z naší minulosti, a určitě i o preciznosti, se kterou k tomu přistupuje.

Nezbývá mi, než popřát autorovi ještě dlouhou duševní svěžest a vyjádřit přání, aby nás brzy obdaroval vyprávěním o dalším Čechovi z našeho regionu, který proslavil náš národ v zahraničí.

Milan Dušek

NOC JE NEKONEČNÁ

Ti, co se zajímají o literaturu, pravděpodobně znají Jiřího Lojína ze stránek portálu

www.vaseliteratura.cz, kterému nejen šéfuje, ale sám do něho přispívá recenze-mi a rozhovory se spisovateli, u kterých předpokládá, že mají co říct. V poslední době se Jiří Lojín představil i jako autor. Ale už v roce 2013 byl jedním z autorů knihy nesoucí název *Zdánlivé zbytečnosti*, v níž vede se spisovatelem Janem Kameníčkem dialog o literatuře, a sám jde s kůží na trh, když nabízí zkušenějšímu autorovi k posouzení své literární práce.

Samostatnou knihu pak vydává o dva roky později, dal jí příznačný název *Noc je nekonečná*, ilustracemi ji doprovodil Jan Vojtíšek. Sbíрка devíti povídek čerpá náměty z různých oblastí lidského života. Většinou jde o záležitosti vztahové, v nichž si autor umí vybrat ten správný okamžik, tu jedinečnou scénu, kterou je třeba nasvítit a „odtajnit“. Jiří Lojín v sobě nezapře poučeného čtenáře, některé z povídek balancují téměř na hranici hororu (*Půda*), jiné se v žánru sci-fi dokonce

zabydlí (*Mise, Datum, podpis*), to však není důležité. Podstatné je, že umí najít nejen zajímavé náměty, ale k jejich ztvárnění volí i adekvátní formu, pomocí níž dokáže čtenáři tlumočit naléhavost myšlenek. Bez zbytečných slovních kudrlinek tesá úspornými tahy své hrdiny, aby jim vdechl život.

Povídka, kterou otvírá svou sbírku, se jmenuje *Půda*. Její hrdina vyklízí po bývalých majitelích z půdy haraburdí a připravuje z ní pokojík pro toužebně očekávaného potomka. Navštěvuje ho ve snech holčička. Panenka, kterou pro ni vyrobí, spustí „zázrak“. Cosi starého ze života odchází, aby mohlo přijít to nové. Jako jediná ze sbírky je psána v ich formě a tuším za ní niternou naléhavost, kterou autor při jejím psaní cítil.

Stín rypadla lze vnímat jako palčivou grotesku, obrázek životních stereotypů, které si přenašíme z místa na místo a v případě Fandy je nezmění ani cesta s rodinou k moři. Touha vycestovat za „exotikou“ se v podání otce rodiny promění v úmornou nudu, útek před sluncem a odysseu za pivem, která končí, jak jinak, ve stínu za rypadlem.

Povídka *Datum, podpis* dovádí ad absurdum regule a nařízení, která vytvářejí odlišštěné mantinely života. Nepřímo navazuje na ony každodenní stereotypy, které si v tomto případě nevnašíme do života sami, nýbrž nám je vnucuje byrokratický aparát, pro nějž šuplíky, škatulky a některé zbytečné paragrafy jsou tou nejchutnější potravou.

Vdovec pan Novák v titulní povídce *Noc je nekonečná* tone v pavučinách mezilidských vztahů a marně hledá cestu k lidem. Na scéně jsou kafkovské motivy, odcizení, osamocení, rysy moderní doby, která je tak opulentní na množství bezduchých informací. Jako by kukátko ve dveřích s omezeným průzorem do chodby bylo tím jediným výhledem do bezčasi, které čeká na pana Nováka v příštích dnech.

Štavnatý dialog v povídce *Mise* dotváří její humornou atmosféru, výrazový arzenál prostředků ze sféry sci-fi dokumentuje, že nejsme ve vesmíru jediní, kdo sbíráme „vzorky“ do ZOO. Tento úkol měla splnit i „romantická“ Seque, která se vydala na procházku do mezihvězdného prostoru a tam se mentálně spojila s jedním z pozemských tvorů, což se jí stalo osudným.

I další povídky v knížce *Chrást, Litujeme, Výzva* a zejména závěrečná s názvem *Prase* citlivě reagují na témata „naší“ doby. Vedle již zmíněných lze v knize zachytit i další náměty, kterými se vážně či méně vážněji povídky zabývají: Jaká je cena života? Co si s ním máme počít, když už žijeme, abychom obstáli? Přetrvá naše civilizace?

Příběhy to jsou krátké, dynamické, dobře vymyšlené i vystavěné. Svou rozmanitostí zaujmou. Autor se nepouští do planých disputací, ve zkratce je jeho síla. Ložín se na malé ploše zaměřuje tu na všední, tu na limitní situace, které obvykle rozvine do závažných sdělení. Knížka je vhodně zarámována poselstvím, vstupní

příběh očekáváním nového života, závěrečný spíše otázkou, jaké hodnoty jsou pro náš život podstatné a důležité. Suma sumárum: vydařený počín.

Lojín, Jiří. Noc je nekonečná, 1. vydání Hradec Králové: Milan Hodek - Paper Jam, ilustrace Jan Vojtíšek

Lubomír Macháček

LITERÁRNÍ TOULKY

Milan Báča je ředitelem gymnázia ve Svitavách, kde vyučuje český jazyk a literaturu, ale přednáší i na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Je autorem básní, řady učebních textů (Literární dokumenty a svědectví, Syntaktická cvičení), odborných textů z oblasti školského managementu, četných regionálních příspěvků literárně zaměřených článků, autorem nebo spoluautorem řady publikací o svitavských osobnostech a jako redaktor se věnuje internetovému portálu Literární toulky po Svitavsku. V letošním roce (2014) vydal v Oftisu Ústí nad Orlicí **LITERÁRNÍ TOULKY PO SVITAVSKU** (str. 312 str.). Autor v úvodu říká, že jeho kniha si nedělá ambice podat podrobnou a vyčerpávající literární historii regionu, že jde o kombinaci literárního průvodce a literární publicistiky. Pokud mu šlo o přiblížení literární historie zájemcům z řad běžných občanů, myslím, že se to autorovi podařilo dokonale. Předložil čtenářům texty, které jsou napsané svižně a srozumitelně, předkládá fakta o osobnostech a místech, z nichž mnohá přinesou ledacos nového k tomu, co jsme dosud věděli. Naprosto zákonitě začal v Litomyšli, která je jakýmsi středobodem kultury v regionu daleko do minulosti, ostatně věnoval jí nejvíc zastavení (29), odtud vyráží do okolí, po vyčerpání tématu následují toulky Poličkou a jejím okolím, pak dojde i na Svitavy, Moravskou Třebovou a Jevíčko, jako bonbónky přidal pověsti Svitavska, Cyrilometodějskou misi, německy píšící spisovatele. Oživením textů jsou mapky, kresby, fotografie autorů, o nichž je zmínka, domů kde se narodili, míst kde bydleli a vytvářeli svá díla, jejich busty, pamětní desky, pomníky - všechno, co pomůže k ucelenosti našeho obrazu.

Když končí naše nesmírně zajímavé a poutavé toulky s autorem po regionu, dostáváme se k Slovníku literárních osobností spojených se Svitavskem. Je jich na tři stovky, od těch všeobecně známých a dlouhodobě uznávaných (např. A. Jirásek, B. Němcová, T. Nováková, P. Jilemnický), až po ty, o nichž se moc neví, jsou zde například zařazení literární historici, kteří mapují životy a díla jiných spisovatelů, překladatelé, písmáci, archiváři, knihaři, tiskaři, vydavatelé a nakladatelé, ve všech případech je podmínkou, aby se narodili na Svitavsku, studovali zde nebo pracovali, případně měli v regionu své rodinné kořeny.

Uvítal jsem, že nebyl opomenut Jan Dvořák pocházející z Litomyšle, prozaik, kritik, esejist a editor, který jako šéfredaktor a později i ředitel nakladatelství

Kruh v Hradci Králové, vykonal hodně pro českou a ne pouze regionální literaturu, předpokládám, že dojde k posunu v jeho hodnocení v dohledné budoucnosti. Nepochybně je na místě zařazení Ladislava Pecháčka, každá jeho další knížka je událostí. Josefa Havla z Ústí nad Orlicí, jenž se věnuje historickým tématům, zejména problematice našich letců v RAF. A v neposlední řadě mě potěšila připomínka Jaroslava Hubálka, který se sice narodil v Dolní Dobrouči na ústecko-orlicku, ale jako lesník pobýval i v Bystrém u Poličky po návratu z dlouholetého pobytu na Zakarpatské Ukrajině. Psal o přírodě pro mládež i dospělé a všechno, co vytvořil, vycházelo z jeho vlastních poznatků a pozorování.

Literární toulky po Svitavsku jsou nesporně poctivě zmapovaným prostorem vzhledem ke všem, kteří zaslouží připomenout, a jsou publikací, jakou se většina regionů pochlubit nemůže. Kniha si jistě získá své příznivce mezi čtenáři.

Milan Dušek

MRTVÝ POLICISTA A MNOHO DALŠÍCH ZLOČINŮ

Pokud se v knize kriminálního žánru objeví mrtvola policisty, můžeme očekávat, že se další děj bude točit jen okolo tohoto případu a vše ostatní jako kdyby neexistovalo. Je jedno, jestli bude vraždu vyšetřovat jeden zarputilý detektiv, nebo se do něj opře celé oddělení. Čtenář se nutně musí ptát: Kampak zmizeli ostatní zločinci? Vzali si volno do doby, dokud nebude vrah policajta dopaden? Jsem rád, že v knize *Severní nábřeží* Františka Uhra je tomu jinak.

Mrtvola policisty, o níž jsem hovořil v úvodu, nepřevrátí chod místního oddělení naruby. Pátrání sice získává prioritu, nic však nebrání zlosynům v páchání dalších nepravostí a kriminalisté jsou nuceni je paralelně řešit. Uhrův osvědčený policejní tým ve složení inspektor Čemus, inspektor Plevák, inspektor Just, nadporučík Slámová a podporučík Kmoch má plné ruce práce. Detektivka tak, pokud se týká těchto postav, navazuje na předchozí. Návaznost je však vidět i ve vedení děje a způsobu vyprávění, *Severní nábřeží* tak pokračuje ve stylu, který si František Uher osvojil a úspěšně jej na své knihy detektivního žánru aplikuje.

Kniha se zcela obejde bez vypravěče, nosným prvkem jsou dialogy. Příamá řeč zaplňuje převážnou plochu, příběh se pomocí ní i posouvá dopředu. Vět, nastiňujících prostředí a postavy, je minimum, což s sebou přináší dva protikladné efekty. Jedním je živost a málo hluchých míst, tím druhým je nemožnost vniknout dostatečně hluboko do psychiky postav. Ze skupiny policistů se tak stává stmelенý a dobře spolupracující tým bez tváře. To je samozřejmě mnohem bližší skutečnosti. Zločiny nevyšetřují osamělí policisté typu Harryho Holea, ani geniální

Sherlockové, nýbrž profesionální kolektivy. Samozřejmě existuje i střední cesta, je možné se ve vedlejší linii románu věnovat osobnímu životu jednoho či dvou policistů, ale to by už knihu odchytilo od původního žánru přímočaré detektivky k složitějšímu kriminálnímu románu.

Použitím dialogů jako nosného prvku děje si František Uher poněkud zkomplikoval situaci. Dokázat odlišit takové množství lidí prostřednictvím jejich řeči, je věru nadlidský úkol. Proto také narazíme na postavy, vyjadřující se velmi podobně. Slovní přestřelky, kterých v knize najdeme velmi mnoho, tak někdy vypadají, jako kdyby se člověk přel sám se sebou.

František Uher není jen úspěšným spisovatelem detektivek, na svém kontě má spoustu výborných básní a aforismů. Zejména záliba v aforismech se promítá i do jeho prozaického díla a v detektivce *Severní nábřeží* jich také několik najdeme, zejména jako bonmoty z úst některé z postav.

Severní nábřeží splňuje vše, co by mohl čtenář od knihy detektivního žánru očekávat. Plyne v duchu české školy beze spěchu a bez extrémně násilných scén. Jejím úkolem není šokovat, to zcela ponechává třeba severské krimi, ale reaguje na aktuální situaci ve společnosti a na charaktery obyčejných českých lidí. Proto je nám tak blízká, jako syrová česká současnost bez marných pokusů o analýzu psychologie zločinců či detektivů, která, podle většiny akčních zahraničních detektivek, je vlastně úplně totožná.

UHER, František. *Severní nábřeží*. Vydání první. Brno: MOBA, 2015, 291 stran. Původní česká detektivka. ISBN 978-80-243-6731-6.

Jiří Lojín

(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

SLOVO ČTENÁŘKY

Pokaždé, když mám v ruce nový výtisk Kruhu, uvědomím si, že to je brožurka doslova napěchovaná ukázkami z toho nejlepšího z tvorby regionálních autorů. Nejinak je tomu i v jeho 41. čísle. Ilustrace paní Marty Urbanové MALOMĚSTO – z pokřivených domů zírá spousta oken jako spousta očí, ani se nekryjí záclonou, sledují a pak útočí. Útočí bezdůvodně, důvod se vždycky najde. A oběť je bezbranná a osamělá.

Rubrika Na SLOVÍČKO..., tentokrát s vydavatelem z Ústí nad Orlicí panem Kábrtem mi přinesla dobrou náladu. V průběhu existence Oftisu jsem si z tohoto vydavatelství zakoupila nemálo knih. Proto jsem ráda, že je o knihy z Oftisu stále zájem a že bude i nadále prosperovat. Tři básně Libuše Šindlerové ze sbírky ZTRACENÁ GALAXIE nepřešel bez pozastavení asi žádný čtenář Kruhu. Kam

se poděla v dnešní době morálka, láska, moudrost a pokora? Proč ustupují lži, pýše a sebestřednosti? Snad se nedají vytlačit úplně.

V prózách pana Macháčka obdivuji od začátku to, jak v nich dokáže skloubit generační rozdíly a jak takřka v jedné rovině nenásilně předvádí problémy dospívání, vztahy rodičů a dětí, vztahy manželů. Povídka PO VÁLCE je toho dokladem. Pan Miroslav Kubíček je básník, jehož verše mě pokaždé nadchnou. V ukázkách TĚLEM I DUŠÍ a STARÁ TRÁVA si můžeme vychutnat nádherné obraty, plně využívající bohatosti českého jazyka: „...miluji dužninu rána//dýhy mraků// dušný podvečer//rozpuk ranní rosy...“ A do třetice poezie od pana Humla. Má dar přiblížit svou poezií lidem to, co jim je vlastní a činí tak srozumitelnými verši, které dokáží oslovit široký okruh čtenářů. ORLICKÉ HORY od Jiřího Frýzka – kdo z nás by si rád nepřčetl pověsti, ze kterých na nás dýchá tajemno minulosti a současně i kouzlo dětství. Jako malí jsme takováto vyprávění hltali a provázeli si je svými představami. Pan Frýzek je dovede podat opravdu poutavým způsobem. KDE VZÍT TEN VICHŘ Z HOR – tak je nazván článek paní Štěpánky Saadouni v PUBLICISTICE a stejnou otázku pokládá autorka na konci textu. Jistě záměrně použila výrazu „vítr z hor“, protože obyčejný vítr už by svou silou nestačil, když... „pravda má utržený podolek a láska si s brekem zamačkává boule, neboť od lži a nenávisti dostaly obě zase pěknou nakládačku.“

Hodně zajímavými řádky přispěl do Kruhu 41 nový člen Klubu pan Milan Báča. Divadelní hru Aloise Jiráska Lucerna jsem jako dítě s oblibou poslouchala nejdříve v rozhlasovém provedení, později vidala ve velmi zdařilém filmovém zpracování z roku 1967. A nyní jsem se z ukázky MENDRYKA U LITOMYŠLE – DĚJIŠTĚ JIRÁSKOVY LUCERNY dozvěděla, kam s velkou pravděpodobností Jirásek hru zasadil. Ukázkou z AFORISMŮ JIŘÍHO FALTUSE si nechávám vždy jako vrchol na závěr: „Kdybychom všichni měli křídla, nikdo by nelétal“.

Dagmar Poláková

- **Protože třináctka je nešťastné číslo, rozdělujeme rok pouze na 12 měsíců.**
- **Když se básníka tázali, kterou báseň ze světové literatury považuje za nejlepší, po zralé úvaze prohlásil, že ji dosud nenapsal.**
- **Měl spoustu znamenitých nápadů. Žádný se neosvědčil.**

AFORISMY – František Uher

XI. MARATON – JAK PROBÍHAL

Dvakrát poezie obrazem

V polovině září se uskutečnily dvě výstavy našich autorek z Hradecka.

První byla poměrně rozsáhlá výstava fotografií (více než 50) Věry Kopecké v Městském centru kultury v Bielawě. Vernisáž výstavy se konala 16. 9. za přítomnosti senátora a předsedy organizačního výboru Polsko-českých dnů křesťanské kultury Juliana Golaka, zástupce rady města, předsedkyně Sdružení přátel Bielawy a organizátorky polsko-českých plenérů Ewy Glura a zástupců škol. Na vernisáži zazněly v podání Barbary Pachury jí zkomponované písně na verše V. Kopecké, které doprovázel na kytaru ještě její kolega. Autorka krátce pohovořila o své tvůrčí práci a spolupráci s polskými autory a malíři a přečetla několik ukázek ze své tvorby. Přítomní návštěvníci, kterých bylo více než padesát, si mohli rovněž zakoupit sbírky a pohlednice V. Kopecké.

O den později, 17. 9. se v Městské knihovně v Broumově konala vernisáž výstavy grafik a kreseb Jany Wienerové s názvem Města a krajiny. V těsných prostorách studovny se sešlo rovněž více než padesát návštěvníků, kteří se potěšili nejen pohledem na vystavené práce, ale i poslechem vokálních skladeb v podání členů sboru Bohemáček s nimiž si zazpívala i autorka. Výstavu zahájil vedoucí knihovny Jan Meier, přednesem sonetů Františka Hrubína, které byly inspirací k některým litografiím, obohatila V. Kopecká.

Ve čtvrtek 1. 10. 2015 proběhl v Městské knihovně v Týništi nad Orlicí tradiční literární večer v rámci každoročního – letos už 11. Východočeského uměleckého maratonu. Tento rok přijali pozvání do týništské knihovny dva autoři - Milan Dušek a Jaroslav Jonáš. V úvodu večera přivítali jmenované autory a osmnáct přítomných posluchačů převážně staršího a středního věku (jedinou výrazně mladší posluchačkou byla studentka literatury Univerzity Pardubice) paní Jarmila Vašátková, ředitelka Městské knihovny v Týništi nad Orlicí, a organizátor večera Pavel Pešát, kteří připomněli kulturní činnost a odkaz nedávno zesnulé místní učitelky Jiřiny Farské. Tato mimořádná žena se každoročně aktivně podílela i na spoluorganizování literárních večerů v týništské knihovně a těšila se mezi lidmi značně oblibě pro svou milou, obětavou povahu, značný rozhled a neutuchající duševní energii.

Ještě před samotným čtením představil Milan Dušek v několika minutách hlavní pilíře činnosti Střediska východočeských spisovatelů a shrnul význam Východočeského uměleckého maratonu, který nabízí letos ještě bohatší spektrum kulturně-literárních pořadů, jež budou probíhat v nejrůznějších městech východních Čech, než v předchozích letech.

Literární část večera zahájil Jaroslav Jonáš čtením psychologické povídky Kroužení (otištěna v Kruhu č. 35).

Následovala rozsahem delší napínavá ukázka z krimi románu Milana Duška Dáma na telefon.

Poté se vrátil ke čtení pan Jonáš. Povídkou Jako bájnej Fénix (pojednávající o nebezpečí, které člověku přináší stále obtížnější komunikace s technikou) nabídl posluchačům ochutnávku ze své sci-fi tvorby a literární část večera uzavřel recitací jednoho ze svých epigramů.

V následné diskuzi se posluchači zajímali nejen o pestré životní osudy pana Duška, ale také o zdroje inspirace obou autorů k jejich tvorbě. Snad by se mnozí posluchači souhlasili v tom, že tvorba obou autorů je cennější i proto, že vychází z velké části z pravdivých událostí.

„Už jsem se účastnil jako autor mnoha literárních večerů, zdaleka ne vždy jsem však vnímal v očích posluchačů tolik upřímného zájmu o čtení i mluvené slovo jako v očích posluchačů z Týniště,“ shrnul upřímně a vystižně atmosféru večera pan Dušek během loučení s posluchači.

Pavel Pešát

BESEDA V TÝNIŠTI NAD ORLICÍ

V pátek 2. 10. se v odpoledních hodinách v budově bývalé pardubické reálky (sál Jana Kašpara) sešli členové Střediska východočeských spisovatelů, aby zde „odstartovali“ již 11. ročník Východočeského uměleckého maratónu. Součástí setkání byl křest Výroční publikace, která vyšla při příležitosti 15. výročí SVČS za podpory Královehradeckého kraje a záštitu nad ní převzal pan RSDr. Ing. Otakar

Ruml, náměstek hejtmana Královehradeckého kraje. Slavnostní křest provedli bývalí předsedové SVČS Marcella Marboe a Lubomír Macháček spolu s redakcí Kruhu, která publikaci připravila. Dalším zajímavým bodem programu bylo autorské čtení, ve kterém si přítomní vyslechli ukázkou z nové knihy pardubického autora Lubomíra Macháčka „Zelené vdovy“. Marcella Marboe přečetla úryvek ze své připravované knihy „Utrpení docenta H“. Básně Evy Černošové z její básnické sbírky „Tyhle moje řeky“ přednesla Blanka Bastlová, metodička Krajské knihovny v Pardubicích. Celé slavnostní setkání, které se neslo v příjemném rodinném duchu, zpestřili svými hudebními vstupy studenti pardubické konzervatoře Milada Šulcová a Miroslav Popelka.

Hana Cihlová

Křest výroční publikace na zahájení maratonu v Pardubicích. Zleva: Jiří Faltus, František Uher, Milan Dušek, Lubomír Macháček a Hana Cihlová

FRANTIŠEK „ČUŇAS“ STÁREK BESEDOVAL V ÚSTECKÉ KNIHOVNĚ

Městská knihovna v Ústí nad Orlicí uspořádala v pondělí 5. října u příležitosti „Východočeského uměleckého maratonu“ a Týdne knihoven, besedu s FRANTIŠKEM „ČUŇASEM“ STÁRKEM. Významného chartistu a disidentského novináře, vydavatele legendárního VOKNA představil Milan Richter.

František Stárek se narodil 1. prosince 1952 v Plzni, rod sedláků Stárků však pochází z Českých Libchav. Košatý rodokmen sahá až k roku 1574. V Libchavách Stárkové hospodařili až do padesátých let minulého století. Když jim komunisté sebrali statek a polnosti, přesunuli se na sever. František prožil dobrodružné dětství v Teplicích. Patřil k první generaci dětí, která po odsunu Němců na severu

vyrůstala. Dva starší sourozenci mu dávali drsnou životní školu, v osmi letech mu však umírá otec. V roce 1968 byl František Stárek přijat na Střední školu hornickou v Duchcově. Již zde aktivně působil v Unii středoškoláků a učňů, ta však byla na podzim roku 1969 rozpuštěna. Okouzlen skupinou Beatles bojoval za dlouhé vlasy již od základní školy v Teplicích, beatnická kultura ho zcela pohltila. Svoje dlouhé máničkovské vlasy schoval při maturitě pod krátkovlasou parukou. Policisté máničky agresivně pronásledovali, taková „individua“ nemají na vysoké škole co pohledávat. Doporučení nedostal ani František Stárek a odešel pracovat do pražského Metrostavu. Praha, tam byla líheň undergroundu. Jádro tohoto společenství tvořili lidé, které nezajímalo budování kariéry, stáli mimo zavedenou společnost, neměli sice vyššího vzdělání, tvořili však velice soudržné společenství. „Chtěl jsem se věnovat nezávislé kultuře na normalizačním režimu. Žádná politika mne v té době nezajímala. Pražské kamarády jsem spojoval s těmi severními. Teplice jsou od Ústí nad Labem vzdáleny zhruba 15 km, mezi tím je však průmyslová zóna, kde které město začíná a končí, není k poznání“, vzpomíná František Stárek. Legendární přezdívku „Čuňas“ si vysloužil v Praze a zůstala mu dodnes. Různorodost života poznával i přes zaměstnání. V roce 1974 uklízel teplickou knihovnu o rok později pracoval na Okresní správě spojů Teplice, byl rovněž lesním dělníkem, reexpedientem, topičem v restauracích, žádné práce se zkrátka nezalekl.

Velice důležitý byl pro Františka rok 1975. Po neoficiální výstavě v Mariánských Lázních napsal jakousi reakci, tu zaslal pořadatelům v Praze a začali si vyměňovat dopisy. Soubor dopisů začal půjčovat kamarádům. Vznikl tak první samizdatový autorský sborník. Zrodila se myšlenka vydávat časopis Underground magazin. Kamarád Ivan Martin Jirous, zvaný Magor chtěl zase vydávat časopis The Plastic People in The Sky. Ani jeden projekt nebyl nakonec realizován. První samizdatové VOKNO vyšlo v roce 1979 a stalo se hlavním kulturním časopisem českého „podzemí“. Do roku 1981 vydal František Stárek pět čísel. To již dobře věděl jak „chutná“ kriminál. Po II: festivalu druhé kultury v roce 1976 v Bojanovicích byl souzen pro trestný čin výtržnictví v organizované skupině. Původně dostal osm měsíců, trest mu potom změnil na podmínku. Ve vazbě v Plzni strávil půl roku.

Nejlepší chvíle svého života strávil František v Nové Vísce u Kadaně, kde spolupuzoval v zemědělské usedlosti komunu pořádající nejrůznější kulturní akce, hlavně vlasatci organizovali v koncertní stodole undergroundové koncerty. Brzy však STB „máničkám“ statek vyvlastnila.

Podruhé byl František „ČUŇAS“ Stárek zatčen společně s Ivanem Jirousem, Jiřím Fričem a Michalem Hýbkem 10. listopadu 1981. Po roční vazbě dostal iniciátor organizované skupiny dva a půl roku. Opět známý paragraf 202 „výtržnictví“. Seděl na Bytízku. Když byl v roce 1984 propuštěn, byl ještě dva roky zatížen ochranným dohledem což představovalo neskutečnou buzeraci s pravidelnými

domovními prohlídkami, hlášením na SNB a podobně. Svoje samizdatové VOKNO však stejně obnovil. Navíc s přáteli vydával samizdatové knihy a informační bulletin VOKNOVINY. Originální videojournal dělal s Michalem Hýbkem. Filmové dokumentární pořady o disidentském životě, umění i ekologii. STB rovněž Stárkovi zprostředkovala výjezdní doložku, aby mohl sám emigrovat. Vyjel tedy do Polska, kde navštívil hlavní představitele undergroundu a podpořil Solidaritu. Je členem Polsko-Československé solidarity.

„Jo v padesátých letech to byli političtí vězni zavřeni většinou pospolu, učili se jeden od druhého, od profesorů, kněží, učitelů. Já bych se od spoluvězňů naučil jak rozlomit fabku či kterak někoho podříznout“, směje se Čuñas. Naposledy byl zatčen v České Třebové v únoru 1989 společně s budoucí ženou Ivanou Vojtkovou. Opět za vydávání VOKNA. Proces Stárek-Vojtková proběhl 26. června 1989 u Okresního soudu v Ústí nad Orlicí. Kniha „Rok 1989 v dokumentech Komunistické strany Československa okresního výboru Ústí nad Orlicí“ o 840 stranách, toto jednání přibližuje na stranách 633 až 644, v pětadvaceti dokumentech. Fotografie, ústavní poukázky, korespondenční lístky atd. Propagandistický televizní pořad „Kamelot“, který o Stárkovi natočila v roce 1989 STB, bohužel vidět nemohl, byl v kriminále a musel sledovat pouze zprávy. Zábavné pořady ne. Spolumuklové mu vytočili zvuk na plný cérez. Doslechl se pouze, že to je on, signatář Charty 77, což je v protičeskoslovenské propagandě karta, na kterou se sází... Nadšené ovace: „Ty vole, to je vo Tobě“ se neslo celou věznicí. Paradoxem je, že listopadovou revoluci sledoval František Stárek v kriminále s ostatními vězni povinně. Pětadvacátý listopad mu udělal velkou radost. Zprávy hlásaly, že prezident republiky udělil milost následujícím osobám: Jirous – Ruml – Černogurský – Stárek...

Po roce 1990 nastoupil František Stárek ke kontrarozvědce. Pracoval zde až do roku 2007. Svoje vědomosti dnes předává v Ústavu pro studium totalitního režimu. Věnuje se badatelskému a dokumentačnímu projektu o dějinách československého undergroundu. V roce 2003 mu prezident Václav Havel udělil Medaili za zásluhy druhého stupně v oblasti bezpečnosti státu. V roce 2012 vyšla Františku Stárkovi kniha „Tváře undergroundu“. Vyzpovídal v ní deset zajímavých lidí, jejichž věkový rozdíl činí čtyřicet pět let. Na jaře roku 2013 zase vyšla reedice „Hnědé knihy“ o procesech s českým undergroundem. Od roku 2013 zpracoval čtyřicetidílný seriál ČT „Fenomén undergroundu“. V knize „Baráky – souostroví svobody“, na které pracoval s Jiřím Kosturem, se věnoval každodennosti undergroundu.

Početní návštěvníci besedy rovněž se zájmem sledovali dokumentární materiály komunistických estébáckých fízlů, které se podařilo Františku Stárkovi, co by kontrarozvědčíkovi zajistit. Ať již to byly zásahy policajtů na Václavském náměstí, jejich sledování disidentů a podobně. Výmluvný snímek nesl název „Obuškem

a kamerou“. Promítnut byl i film o faráři Josefu Toufarovi a jeho pověstném křížku. Z nenávislné propagandistické komentátorské dikce doslova mrazilo!

Je zajímavé, že člověk, který strávil se svými stejně smýšlejícími kamarády hodně času po hospodách je celoživotním abstinentem. Restaurace mu sloužily jako nevhodnější místo setkávání. František Stárek odpovídal také na mnohé dotazy. Jeho neskutečné zážitky a životní zkušenosti prodloužily besedu na téměř tři hodiny. Mnoho výroků Františka Stárka bylo úsměvných a optimistických, jako například: „Prožili jsme padesát let diktatury a dalších padesát let potřebujeme, abychom se z toho šoku dostali. Máme za sebou teprve 26 let, tak nebuďte smutní“. Když se však hovořilo o desetitisících muslimských emigrantech, kteří zaplavují Evropu, moc optimisticky to neznělo. Ani budoucnost naší země. „Začíná operetní normalizace“, řekl závěrem František Stárek, který se do Libchav vrací velice rád.

Hojně navštěvované říjnové besedy v Městské knihovně Ústí nad Orlicí si mnoho let vychutnává i paní Marie Rollerová. Přijela s početnou skupinou Třebováků. Tato vzácná babička letos oslaví sedmasedmdesátku. Po tragédii, která její rodinu postihla se více jak deset let stará o dnes sedmnáctiletého vnuka. S přáním pevného zdraví jí proto Milan Richter předal na samý závěr besedy kytičku.

Milan Richter

FRANTIŠEK STÁREK PŘI BESEDĚ V KNIHOVNĚ

Ve středu 7. října byl do Husova domu v Lanškrouně pozván básník Jiří Faltus k besedě nejenom o literatuře, ale i o životě, práci a otázkách, které si dnes lidé kladou, a jimiž se snaží pochopit blíže problémy doby a společnosti. Přátelské

posezení za účasti 13 „dříve narozených“ se neslo ve snaze vzájemného duchovního obohacení. Přítomné zaujala zejména řada autorových publikací pro děti. Jako připomínku na setkání byli účastníci obdarováni drobným knižním dárkem.

ÚČASTNÍCI BESEDY V LANŠKROUNĚ

8. října v Kavárně U Notáře v Havlíčkově Brodě četl spisovatel Lubomír Macháček ze své nové knihy *Zelené vdovy*, básník Přemysl Krejčík ze sbírky *Křehké nepřenášet* a Lukáš Vavrečka z povídkové sbírky ...

9. října na Knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě prozaik Jiří Lojín četl ze své nové knihy *Noc je nekonečná* a básník Přemysl Krejčík ze sbírky *Křehké nepřenášet*.

Ve dnech 23. – 25. se konaly už 16. Dny poezie v Broumově.

Prologem k tomuto mezinárodnímu setkání básníků byla 21. 10. vernisáž výstavy obrazů Krystyny Leśniewské- Pasionek v Městské knihovně v Broumově. Malířka píše také poezii a bývá na Dnech a tak na vernisáži zazněly i její verše v autorském podání i v mém překladu.

Další akce, která předcházela vlastnímu setkání, byl čtvrteční podvečer hudby a poezie ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové, v němž jsem představila hosty večera a broumovského festivalu Barbaru Pachura z Bielawy, organizátorku Noci básníků, která zhudebnila verše Malinowské, moje a samozřejmě si píše texty i sama. Barbara Malinowská - básnička a výtvarnice přijela z Walbrzychu.

Pořad hudby a poezie se líbil, Pachura má krásný hlas a její hudební interpretace poezie je velice působivá. Škoda, že posluchačů bylo málo.

V pátek dopoledne se konaly besedy se žáky a studenty. Od devíti hodin beseda na nižším gymnáziu, od 11 beseda se žáky a studenty broumovských škol v Kreslíně klášterního gymnázia. Hosty besed byli Antoni Matuszkiewicz a Barbaru Pachura, setkání jsem provázela já. Program se nám vydařil, na gymnáziu měli i pěkné dotazy. Myslím, že je důležité, aby se takováto setkání s poezií a jejími autory konala.

Od 13 hodin už začali přijíždět účastníci. Za sálem je malá místnost, kde je možné podávat občerstvení. Vše máme vždy od Agentury pro rozvoj Broumovaška půjčeno zdarma a se vším, co potřebujeme.

Odpoledne ještě zašli účastníci na výstavu do knihovny.

Od 17 hodin bylo zahájení. Ze zastupitelů Města jako obvykle nepřišel nikdo, z Nové Rudy přijela paní Tereza Bazala z organizačního výboru Polsko-českých Dnů křesťanské kultury a redaktorka Země Kladska. Jinak dva hosté místní.

Každého z účastníků jsem představila a on přečetl jednu báseň, Barbara Pachura otvírala a uzavírala části tohoto programu zpěvem.

Po 19. hodině jsme se přesunuli do Křinic a po večeri začaly dílny. První úkol byl text k obrazu, který si autoři vybrali - na stěnách sálu, kde dílny probíhají, jsou vyvěšeny obrazy z plenérů, které organizují v Křinicích. Druhá dílna měla za cíl, aby se autoři kontaktovali a poznali - měla jsem odpovídající počet přísloví a každé rozdělené na třech lístcích. Účastníci dostali každý jeden lístek a aniž by mluvili, si měli najít další dva autory se dvěma odpovídajícími lístky. Potom, v takto vzniklých skupinách, doplňovali ekvivalenty k danému přísloví v polštině, slovenštině nebo další v češtině.

V sobotu jsme začali ukázkami z tvorby a besedou o poezii s Antonínem Matuszkiewiczem, který oslavil letos sedmdesátiny. Beseda byla poutavá, Antonín zajímavě hovořil o tvůrčí práci, jejím smyslu, vztahu k české literatuře, k českému jazyku a kultuře vůbec, ale také o duchovních věcech a požitcích.

Druhá polovina dopoledne byla věnovaná dílnám - vymyslela jsem si, že každý nakreslí sebe jako předmět, rostlinu, živočicha... Obrázky jsme sebrali, každý si potom vybral jeden cizí obrázek a napsal k němu název. Opět je autoři odevzdali, následně si každý vybral zase jeden od někoho jiného a dalším úkolem bylo k němu a s ohledem na název napsat báseň. Ještě jsme si je stačili přečíst. Některé jsou vydařené, u některých jsme se zasmáli. Opět jsem byla ohromena soustředěnou pracovní atmosférou. Mám dojem, že na Dny opravdu přijíždějí autoři pracovat, tvořit, dovídat se.

Po obědě jsme byli na procházce a ještě mě napadlo, že se zastavíme, nechala jsem autory zklidnit, aby si zapamatovali atmosféru té chvíle. Došli jsme do Ameriky, vypili jednu kávu nebo pivo a vrátili se zpět, trochu se zpožděním.

Stačili jsme jen upravit sál. Od 17 hodin jsme měli na programu hudebně literární večer - opět s poezií zpívanou Barbary Pachury a Krzysztofa Kobielce a s prezentací všech přítomných účastníků. Pořad byl přístupný občanům Křinic - přišli tři, ale chtěla jsem, aby měli tu možnost - jde o to, abychom se neuzavírali jen sami do sebe. Ze zastavení na procházce by měli autoři napsat haiku. Večer pak byla volná zábava, většinou s diskusemi ve hloučcích či dvojicích o poezii, životě, ale i se zpěvem a tancem. Byla možnost poznat se blíže, obyčejně lidsky si popovídat.

V neděli se účastníci rozjžděli a protože jedna polská kolegyně je vzbudila dřív (zapomněla na posun času), našly jsme je (tedy my, co jsme nocovaly u mě) opět na sále, kde vedl Laco Špánik přednášku o tom, jak píše, jak opravuje své verše, s upozorněním na chyby a nedostatky. Mrzelo mě, že jsme nebyly hned od začátku, ale už vím, že jeho vystoupení tohoto charakteru zařadím na další Dny.

Samozřejmě si všichni zúčastnění autoři odvezli i sborníky s texty všech přihlášených. Trochu zklamáním byla nepřítomnost mnoha z těch, kteří se přihlásili, z nejrůznějších důvodů. Naopak většina nových účastníků se včlenila do dění a rozšířila náš kolektiv.

K účastníkům: celkem se zúčastnilo z přihlášených a uvedených ve sborníku 39, z toho celého programu dílen a vystoupení 26. Z Čech a Moravy bylo 14 (SVČS - 5; jižní Čechy 2, severní 1, střední 4, Vysočina 1, Morava 3, místní 3); z Polska 21 (- převážně Walbrzych, ale i Varšava, Swidnice, Nysa, Londek, Polanica); ze Slovenska 3 (Skalica, Banská Bystrica); Ukrajina 1. Nových bylo 10 účastníků a z nich se celého programu zúčastnilo 5 a 2 části programu.

Účastníky jsem vyzvala, aby texty, které vytvořili v dílnách, poslali do konce listopadu. Pokud to bude možné, budou součástí sborníku 2016 nebo samostatné knížky.

Dny poezie byly součástí Východočeského uměleckého maratónu a Polsko-českých Dnů křesťanské kultury. Dny poezie se uskutečnily za podpory Města Broumov, Agentury pro rozvoj Broumovska a Obce Křinice. Velice děkujeme za možnost takto se setkávat a za podporu jmenovaných institucí.

Myslím, že se letošní Dny poezie vydařily a pokud jsem hovořila s autory, byli rádi, že se mohli 16. Dnů poezie v Broumově zúčastnit a všichni se těšíme na další i na setkávání při jiných akcích.

Věra Kopecká

Beseda se studenty z Broumovských škol v rámci 16. Dnů poezie.

4. listopadu proběhla akce v prostorách obecního úřadu v Helvíkovicích. Uspořádala ji místní kulturní komise. Nesporným kladem byla účast starostky Helvíkovic pani Jany Kolářové, což nebývá až tak obvyklé. Autory Střediska Josefa Lukáška a Milana Duška uvedla předsedkyně komise pani Alena Krejsová. Milan Dušek hovořil o už 15. výročí trvání spisovatelské organizace ve východních Čechách, o jejích členech, kteří se soustřeďují do čtyř územních oblastí, přiblížil práci Literární sekce a Klubu, jenž soustřeďuje začínající literáty, výtvarné sekce, dramatické se studiem Agnes, a sekci organizační. Zmínil se o největší akci, již jsou podzimní maratóny. Návštěvníci si mohli prohlédnout bulletin Kruh, redakcí vydanou brožuru Kdo je kdo a Výroční publikaci. Došlo i na vydané sborníky a prvotiny tří mladých autorek. Josef Lukášek nesporně udivoval přítomné, když hovořil o své cestě, jak se dostal k psaní pohádek, o spolupráci s ilustrátorkou Haldovou, o práci pro Euroregion Glacensis, nešetřil ani zážitky ze života záchránářů v Orlických horách. Získal si pozornost i přednesem pohádky Pašerák v pekle z knížky Korunka princezny Kačenky. Čtení úryvku ze své knížky Dáma na telefon krátce uvedl Milan Dušek a četla Erika Dušková, členka amatérského divadelního souboru v Helvíkovicích. Dvouhodinové setkání uzavřela beseda, ve které přítomní autoři odpovídali na dotazy z publika.

Čtení a beseda v Helvíkovicích. Zleva: Jana Kolářová, starostka obce, Milan Dušek. Josef Lukášek. Stojící Alena Krejsová, předsedkyně kulturní komise

6. listopadu se konala beseda na chatě Jedlová v Deštném. Josef Lukášek si přivedl jednoho z profesionálních pracovníků Horské služby. Povídalo se o horách, horské službě a pohádkách. Bylo přítomno 40 dychtivých posluchačů, z toho 20 nevidomých s vodícími psy.

Díky aktivitě přítomných se beseda protáhla na dvě a půl hodiny.

Jičínský příspěvek k Východočeskému literárnímu maratónu

Ani v letošním roce nezůstal Jičín stranou dění Východočeského literárního maratónu. **V sobotu 7. listopadu 2015** se v Knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně konalo setkání autorů, kteří se autorsky podíleli na almanachu současné poezie „Město, moře, kuře, stavení“. Zdařilé dopoledne završené křtem almanachu bylo plné poezie. Mezi autory nechyběla trojice členů Střediska východočeských spisovatelů Zdenka Líbalová, Zdeněk Jirásek a Václav Franc.

Veselo bylo v jičínské knihovně i ve středu **11. listopadu**, kde se v rámci celostátní akce Dne poezie konal literárně – hudební večer „Autor mého srdce.“ V rámci programu vystoupila Dana Beranová a Václav Franc, aby představili autory, jejichž tvorba je inspiruje, konkrétně Puškina a Skácela. Ale největší pozornost byla věnována Jiřímu Žáčkovi, neboť Václav Franc na počest jeho životního jubilea vydal a pokřtil sbírku veselých básní „Geniální blbiny pro táty a maminy.“ Obě

akce hudebně doprovázeli Písničkáři Ze šuplíku a s recitací pomohla Simonka Beranová, úspěšná recitátorka z oblastních soutěží dětí a mládeže.

Václav Franc

Akce „Město, moře, kuře, stavení“. Sedící dámy zleva: Dana Beranová, Jindra Lirová, Zdenka Libalová a Jana Benešová. Muži: Zdeněk Jirásek, Jaroslav Snerch, Václav Franc a Josef Jindra.

12. listopadu odpoledne se konal v Přelouči křest sborníku DVACET ŠEST VÝCHODOČESKÝCH AUTORŮ O ŽENÁCH A PRO ŽENY. Sborník vydalo SVČS za finanční podpory Krajského úřadu v Hradci Králové, editorem je Doc. Jiří Hrabinec. Konání akce v sále historické záložny v Přelouči umožnila starostka města Přelouče paní Irena Burešová a je třeba připomenout, že díky jejímu pozitivnímu přístupu ke kultuře se z toho stala tradice. Pani Irena Burešová samozřejmě byla mezi pozvanými hosty, tentokrát přijela i starostka Řečan nad Labem a starostka Kladrub nad Labem. Vážíme si osobní účasti předsedy Obce spisovatelů v Praze režiséra Tomáše Magnuska. Pořad zahájila Marcela Marboe, uvítala milé hosty, přítomné autory, kteří přispěli a byli vybráni do sborníku (nepochybují o tom, že šlo o náročnou práci), jejich blízké a známé, omluvila předsedkyni SVČS Evu Černošovou, která je v rekonvalescenci po operaci, čestného předsedu Doc. Jana Dvořáka, jenž se nemůže zúčastnit vzhledem ke zdravotnímu stavu, upozornila na přítomnost čestného člena Petra Chvojky, jenž se i přes své zdravotní potíže dostavil, aby se spolu s námi radoval, že mu byla umožněna autorská účast ve sborníku. Poté k přítomným promluvil Tomáš Magnusek. Poděkoval Marcelle Marboe za pomoc při nástupu do své současné funkce a popřál autorům sborníku, aby byli i nadále úspěšní. Slovo pochopi-

telně dostala i naše hostitelka, starostka Irena Burešová. Poté promluvil editor sborníku Jiří Hrabinec, aby zdůraznil jeho význam, že neznamená pouze návrat k tradici sborníků předcházejících, ale i jeho význam vzhledem k neobyklému počtu v něm zúčastněných autorů – 26. Po ukázkách, které četly Věra Kopecká, Marcella Marboe a Alina Kulakovská, došlo k samotnému křtu, číše pozvedli Irena Burešová, Marcella Marboe a Jiří Hrabinec.

Poté se shromáždili pod jevištěm přítomní autoři a spolu s editorem, který před nimi podřepil se sborníkem ve zdvižené ruce, cvakali spouště fotografujících. Následovalo pohoštění v předsálí, přátelské rozhovory, vydávání autorských výtisků a účastníci si měli možnost prohlédnout a zakoupit knížky poezie, které vydává Věra Kopecká ve svém vydavatelství.

Vzhledem k účasti a průběhu akce lze považovat setkání za úspěšné.

Milan Dušek

Slavnostní křest sborníku Střediska v Přelouči. Zleva: Jiří Hrabinec, editor sborníku, Irena Burešová, starostka města Přelouč, Marcela Marboe, která pořad uváděla

Slavnostní křest knihy **JANA STEJSKALA – Tajemství Chrudimských domů** se konal 19. listopadu v kavárně ATRIUM v Chrudimi. V povídkách je zachycena nejen historie některých budov, ale hlavně příběhy jejich obyvatel. Pořad byl doprovázen hudební a pěveckou produkcí vokální skupiny „Nestejskáme si“ a ukázkami z autorova literárního pořadu „Ctnosti a neřesti“. Autogramiády se zúčastnilo kolem padesáti čtenářů.

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

JUBILEA

Půlkulatá:	Josef Kraus	3. 2.
Kulatá:	Marcella Marboe	12. 2.
	Alena Kordíková	13. 2.
	František Uher	1. 3.
	Josef Plachetka	29. 4.

NOVÉ KNÍŽKY NAŠICH AUTORŮ V ROCE 2015

- Jiří Frýzek – **FILIP JAKUB PROKOP, Čech z Liberka** – biografie slavného sochaře, rodáka z Liberka s přílohou dokumentárních fotografií. Vydal Oftis Ústí nad Orlicí (2015, str. 40)
- František Uher – **SEVERNÍ NÁBŘEŽÍ** – detektivní román v nakladatelství Moravská Bastei MOBA BRNO v edici Česká detektivka (2015, str. 291).
- Kolektiv autorů – **VÝROČNÍ PUBLIKACE STŘEDISKA VÝCHODOČESKÝCH SPISOVATELŮ 2000-2015** – Vydalo SVČS. Realizovala redakce Kruhu. Str. 78.
- František Uher – **STOPA DO MINULOSTI** – detektivní román vydalo vydavatelství Akcent, Drahomír Rybníček (2015, str. 310)
- Jiřina Valachovičová – **OSUD SI NEVYBÍRÁME** – povídky, vydalo nakladatelství Epika Jindřichův Hradec, Jan Medek (2015, str. 122)
- Kolektiv autorů (Bažant, Bednářová, Černošová, Dušek, Franc, Hojná, Hrabinec, Chvojka, Karmazin, Kopecká, Kordíková, Kouba, Kraus, Kubíček, Líbalová, Marboe, Matysíková, Richter, Skačáni, Stejskal, Šindlerová, Šlechta, Tajovská, Uher, Urbanová, Valachovičová) – **DVACET ŠEST AUTORŮ O ŽENÁCH A PRO ŽENY** – sborník prózy, básní, aforismů. Vydalo SVČS, editor Jiří Hrabinec, který texty doprovodil vlastními ilustracemi. (2015, str. 282)
- Miroslav Skačáni - **POVÍDKY VESELÉ I VÁŽNÉ** – Soubor devíti povídek. Desing a vtipný obal Hana Matoušková. Pevná vazba, 215 str.
- Miroslav Skačáni – **DAS LETZE KRIEGSOPFER** – Německý překlad románu Poslední oběť války. Překlad R. Lothenhager.
- Milan Dušek – **VELKÁ VÁNICE** – detektivní román v nakladatelství Moravská Bastei MOBA BRNO v edici Česká detektivka. Vázaná, 344 str.)

- Zdeněk Vošický – **JIŽNÍ MORAVA SHŮRY** – první díl rozsáhlého cyklu Toulky nad Jižní Moravou v nakladatelství Aerial a Aero vydavatelství. Kniha fotografií z letadla, pevná vazba.
- Jan Stejskal – **TAJEMSTVÍ CHRUIDIMSKÝCH DOMŮ** – povídky vydala Galerie ART Chrudim s barevnými a černobílými ilustracemi autora. Listopad 2015.

OCENĚNÍ

Milan Báča převzal v Letohradě v obřadní síni zámku Mezinárodní cenu E. E. Kische, kterou uděluje Správa odkazu, za knihu **LITERÁRNÍ TOULKY PO SVITAVSKU**, která vyšla v roce 2014 ve vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

BLAHOPŘEJEME

MILAN BÁČA PŘI PŘEVZETÍ CENY KALFU V LETOHRADĚ

Lubomír Macháček obdržel od poroty AIEP – české sekce světové asociace autorů detektivní a dobrodružné literatury se sídlem v Praze 2. cenu za povídku **ŽENA A BOUŘE**. Autor ji krátce před tímto oceněním zařadil do souboru povídek s názvem Zelené vdovy a vyšla nedávno v nakladatelství Pavel Mervart v Červeném Kostelci.

BLAHOPŘEJEME

Zprávy z oblastí

EPIGRAM 2016

Nejen „havlíckologové“ si v příštím roce připomenou tato dvě významná výročí – 195 roků od narození a 160 od úmrtí novináře, satirika i „otce“ české politické žurnalistiky Karla Havlíčka Borovského. Tato data jsou pro Územní sdružení Syndikátu novinářů Vysočina inspirací k vyhlášení autorské soutěže EPIGRAM 2016. Je připravovaná ve snaze v příštím Havlíčkově výročním roce 2016 povzbudit tvorbu epigramů.

Autorská soutěž je tak jako v minulých soutěžních kolech EPIGRAM 2006 a EPIGRAM 2011 rozdělena do tří kategorií:

- A) – pro tvůrce starší nad 55 let věku,
- B) – pro epigramatiky od 23 do 55 roků,
- C) – pro autory do 22 let věku.

Každý z tvůrců v kategoriích A či B může přihlásit jeden až deset nepublikovaných, původních epigramů ne starších tří let; autoři kategorie C (studenti) epigramů maximálně pět. Epigramy všichni zasílají výhradně v elektronické podobě. Prosíme zároveň o uvedení jména, příjmení, kontaktní adresy a vašeho věku.

Soutěže se již nyní může zúčastnit kdokoli, koho baví psát krátké satirické básně, ale i ten, kdo si chce tento žánr vyzkoušet. Těšíme se na zajímavé epigramy.

Zájemce o účast v soutěži EPIGRAM 2016 prosíme, ať se nám ozvou na tuto e-mailovou adresu: syndikat.vysocina@volny.cz. Při tom nás vždy požádejte o potvrzení doručení vaší zásilky.

Termín uzávěrky pro zaslání epigramů byl stanoven na 30. června 2016. Předpokládaným vyvrcholením autorské soutěže je vydání sborníku porotou vybraných prací a jeho veřejné uvedení při setkání tvůrců ve druhé polovině roku 2016. Ve všech těchto souvislostech se jménem organizátorů na Vás obracíme nejen s nabídkou k účasti, ale i se zdvořilou žádostí o propagaci mezi přáteli a podporu autorské soutěže EPIGRAM 2016.

Za Syndikát Vysočina Jaroslav Paclík a Jan Kliment

- **Český rozhlas Dvojka Lubomíru Macháčkovi** v září 2015 odvysílal dramatisaci krimi povídky **Česká trojka**.
- **Malíř VÁCLAV SMEJKAL Z LANŠKROUNA** vydal další číslo (již 18té) internetového JBM – Newsletteru v říjnu. Uvádí jej kompozicí ze své Spirály života 3. Obsahem pak je připomínka Výroční publikace SVČS, Ústeckého salonu KPU v Ústí nad Orlicí, kde vystavovali umělci s bližším vztahem k městu malby, kresby, grafické listy, koláže, plastiky, fotografie a také patchwork. Dále informuje o 12. sjezdu SSPE v Moravské Třebové. Všechno doprovází mnoha fotografiemi. Sluší se připomenout, že redakčně se podílí Jana Soukupová.

OBSAH KRUHU 42

M. Kulhavá-Jirčíková: Ilustrace ANDĚL	1
M. Dušek: Na slovíčko se spisovatelem Lubomírem Macháčkem	2

Literární část

L. Macháček: Nic nového	5
P. Krejčík: Sundáš si šaty, Ledový slunce, Všichni mají karty rozdané, Hodinu před zavíračkou, Ve třetím patře	8
Š. Saadouni: Dovolena	9
M. Videnský: Na tripu bez tripu, Zmatená včela, Někdy stačí málo, Na tajňačku, Neporazitelný	14
V. Franc: Utracené dědictví	15
P. Musílek: Na cestě, Jednou	17
L. Šindlerová: Mezi námi děvčaty	18
V. Krejčík: básně	21
J. Valachovičová: Pánská jízda	21
O. Novotná: Kam, Nedožití, Kocouří píseň	23
O. Karmazin: Pihatý bratr	24
M. Urbanová: Výlet, Deprese, Přelet nad válečnou krajinou	25
M. Dušek: Pondělí	26

Publicistika

A. Hubálková: Stínání berana v obci Kunčické	27
--	----

Host Kruhu 42

H. Kuropatnická: 1, Mým žákům z Kaštanové aleje	28
---	----

Ohlasy a recenze

F. Uher: Z nových knih	29
J. Lojín: Chrudimská odyssea	31
M. Dušek: Čech z Liberka	32
L. Macháček: Noc je nekonečná	33
M. Dušek: Literární toulky po Svitavsku	35
J. Lojín: Mrtvý policista a mnoho dalších zločinů	36

XI. maraton

Dvakrát poezie obrazem, beseda v Týništi nad Orlicí, zahájení maratonu v Pardubicích, Stárek v Ústecké knihovně, beseda v Lanškrouně, čtení v Kavárně U Notáře v Havlíčkově Brodě, čtení na knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě, 16. Dny poezie

v Broumově. Čtení a beseda v Helvíkovicích, beseda na chatě Jedlová v Deštném, dvě akce v Jičíně, křest sborníku SVČS v Přelouči.....39

Zaznamenáváme a komentujeme

Jubilea, Nové knížky našich autorů, ocenění Milana Báči, Epigram 2016, dramaturgie povídky L. Macháčka v Čs. rozhlasu Dvě. JBM Newsletter č. 18 V. Smejkal.....52

Aforismy: František Uher..... 4, 17, 20, 24, 38

Fotografie: Míla Dušek, Květa Richterová, paní Vašátková, Martin Žantovský

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů Pardubice

Ročník XI. – číslo 42 – prosinec 2015

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek, František Uher

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 43 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza a publicistika)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků: čtvrtek 14. března 2016

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

Za podporu děkujeme Královéhradeckému kraji, Pardubickému kraji, Statutárnímu městu Hradec Králové a Statutárnímu městu Pardubice. Toto číslo vyšlo z předplatného členů Střediska východočeských spisovatelů a městských knihoven, které bulletin odebírají, a s přispěním vydavatelství.

